

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12:50 Din

za inozemstvo 25:—

—

—

Oglaš po tarifi.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L

Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 2.

Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova s.

Račun pri pošti, čekovi,
zavoda št. 11.842.

Na dosedaj še nepojasnjen način so bile večerj vse brzojavne in telefonske žice nekje med Celjem in Mariborom prerežane ali sicer pokvarjene. Tako tudi s Dunajem in Prago nismo mogli govoriti in so izostale vse inozemske vesti. Poročilo o smrti ameriškega predsednika Hardinga je prispelo brezlično preko Zagreba.

Ljubljana, 3. avgusta.

Danes so prispeli v Ljubljano prvi udeleženci novinarskega kongresa, ki prične jutri.

Med novinarji najdemo imena, kakor Lord Northcliffe. Dunajski parlamentarni žargon pa je dal marsikateremu naslov «Tintenkuli», «presbandit» itd. Na eni strani ime svetovne veljave, na drugi strani anonimna množica z značilnim nazivom. Toda med takšno množico je živel in delal na primer tudi Josip Jurčič, ali Svetozar Marković, Marx in oba njegova velika ruska sledbenika, so delali Mazzini, Theodor Fontane, Thiers, Clémenceau. In mnogi, mnogi drugi. Mnogi pravi presbanditi je vse svoje življenje zares služil ta naziv in je lajal in beval in brizgal strup po poklicu med svet. Mnogi je vstal tintenkuli in se potil za 30 goldinarjev in matal prste ter končno šel k drugemu poklicu, ali pa gladi poginil ob idealih. Mnogi je postal svojemu narodu vodnik v politiki ali v kulturnem delu, in si je pridobil mesto v prejšnji ali sedanjzi zgodovini, politični ali kulturni. Od tintenkulija do kulturnega ali političnega prvaka je včasih le en korak, včasih pa večnost. In obratno. Ni to toliko odvisno od železne energije, sposobnosti, od «sreče»... marveč od takozvanega ambianta, obeležja. Novinar kot oseba in kot stan je povsod pravcati barometer kulture svojega naroda. Dunaju smo po pravici očitali šmoka, ta šmoka je pogrnul rečenico, da ima vsak novinar maršalško palico v tornastru.

Tip jugoslovanskega novinarja še ni ustvarjen, ker še ni ustvarjen naš narodni tip, niti še nimamo svojega dovršenega novinstva. Kakor smo prinesli v novo državo vsak svoj na pol že dovršeni, na pol pa še nedokončani, sveži, čisto brezizrazni obraz, tako se sedaj med seboj amalgamiramo, rastemo polagoma, in še vedno v konservativnih smereh preloščiti. Stari srbski, stari hrvaški in stari slovenski tip, s vojvodinskim, bosanskim in primorskim odgrankom; čisto smo še kampanilistični, separatisti po čustvu in praksi tam, kjer govore programi o absolutnem jedinstvu. To stanje se potem izrablja — v dokaz proti jedinstvu in za njega ne možnost. Kdo danes najčisteje predstavlja srbskega novinarja, srbski način mišljenja, čustvovanja, srbske poglede na državo, na nacijo, na pojedinost stanovalca, na razmerje med plemeniti? Kateri tip bo najboljši pogostil, kar je hrvaškega, kar je slovenskega? In kaj je jugoslovansko? Ob petem kongresu jugoslovanskega novinarstva je morda naš najkoristnejši, najresnejši, najbolj trpeči kolega — humorist, satirik. Ob njem in v njegovih karikaturah morda najbolje gledamo zrcalo, v njegovih spakah morda najlepše vidimo svoj obraz. Kot predstavniki vsega onega skupaj, kar tvori dušo «naroda, koji nastaje». Tudi mi nastajamo. Tudi med nami so tipi vseh vrst, značaji vseh barv. Ko se sestanemo na tridesetem letnem novinarskem kongresu, bo med danes in takrat tako različno, kakor da nas časovno loči stoletje od letnice 1923.

Danes se sestaja v Ljubljani peti kongres jugoslovanskih novinarjev, obenem četrta skupščina naše organizacije. Tudi on je slika stanja vseh stvari v naši državi. Še vedno nimamo tiskovnega zakona, niti svoje zbornice, niti prave sindikalne organizacije, da, niti svojih najprimitivnejših pravic, n. pr. svobodne uporabe prometnih sredstev. Zato pa imamo med «odgovornimi» kolegi takšne, ki se skrivajo za imunetost itd.

Duhovito povedano je bilo, da je tisk sedma velesila. Celokupni naš tisk je od nacionalne velesile še vedno tako oddaljen, kakor je naša kraljevina oddaljena od ranga velesile. Če se pa mora ponekod že tudi v našem tisku priznati, da imamo resna stremjenja, mnogo dobre volje in moči, more vendar marsikateri naš list ponosno reči o sebi, da vrši veliko kulturno delo in da uči, budi, in da od uvodnika pa do zadnje dneve vesti in polemike nosi notice zastopa ideje, katero je spoznal za pravo, brez kompromisov, brez malodušja.

Peti kongres jugoslovanskih novinarjev se še ne more pečati z načelnim razčiščevanjem. Mi, ki dalemo obliko

Vladne represalije proti železničarjem

KOMUNIKE PROMETNEGA MINISTRSTVA. — FANTAZIJE MINISTRA JANKOVIČA. — MOBILIZACIJA STAVKUJOČIH ŽELEZNIČARJEV.

(Glejte tudi poročilo o stavki za «Domačimi vestnik».)

Beograd, 3. avgusta. p. O stavki na

južni železnici je prometno ministrstvo

izdalo nocoj nastopni komunikacije:

«Večera opoldne je zagrebška direkcija obvestila ministra o tem, da se bo začela železniška stavka v noči med 2. in 3. avgustom in da bo trajala do polnoči 3. avgusta na privatnih železnicah v Sloveniji in na Hrvatskem. Po poročilih od davi in nocoj se je ta stavka res začela. Prometni minister je o tem nujno poročal ministrskemu svetu, ki je na njegov predlog in na predlog min. za notr. stvari odločil, da vojni min. z ukazom pokliče na orožno vajo vse ono železniško osebje, ki se nahaja v stavki, in sicer na temelju zakona o postopanju v slučajih nereda, stavk in upora na železnicah z dne 15. decembra 1921. Ta odredba se je že brzojavno odposlala komandi IV. armijske oblasti v Zagrebu in zagrebški železniški direkciji.

Na državni železnici ni stavke, niti v Sloveniji niti na Hrvatskem. Promet za mednarodne in konvencionalne vlake je zagotovljen. Zagotovljen pa je tudi notranji osebni promet s pomočjo vojske in drugega osebja. Povsod vlada red in mir; samo v bližini Ljubljane so stavkujoči streljali na lokomotivo državne železnice, ki je bila poslana v Postojno, da prevzame ekspresni vlak iz Trsta. Po zadnjih poročilih se duhovi pomirjajo. Odredila se je nujna preiskava o vzrokih stavke, kakor tudi da se najdejo povzročitelji in kotovodje stavke v smislu člena 10. zakona o zaščiti države.

GLUPOSTI PROMETNEGA MINISTRSTVA.

Beograd, 3. avgusta. p. Danes je bila

seja ministrskega sveta, na kateri je pro-

metni minister poročal o stavki železničarjev na južni železnici. Navedel je do tedaj prejeta poročila o poteku stavke. Prometni minister je spravljal to stavko v zvezo s stavko, ki jo vodijo «Probujači» se Mađžari ter je naglašal, da vzbujajo pozornost istočasnost stavke(II). Na seji ministrskega sveta se je sklenilo, da bo vojaška vaja za stavkujoče trajala dotlej, dokler bodo to zahtevala prometne razmere in dokler ne bo viden rezultat stavke na Mađžarskem. Ob 8. uri zvečer je bila situacija ta: Na progi Južne železnice Sisek-Zagreb vrši službo državno osebje s pomočjo vojske. Na progi Ljubljana-Rakek je vse osebje Južne železnice poklicano na orožno vajo.

Nato je prometni minister še poročal, da so zastopniki muslimanskih železničarjev v Bosni zahtevali, da smejo v službi nositi fes. Ker je danes potekel rok, da se ima izvršiti naredba o novih železničarskih uniformah, je prometni minister ostal pri svojem sklepu, da morajo vsi železničarji nositi novo uniformo, ki jim jo je dala država.

PREPOVEDI IN ARETACIJE.

Zagreb, 3. avgusta. p. Za danes zvečer ob 5. uri je bil napovedan velik protestni zbor železničarjev, poštarjev in javnih nameštencev v Zagrebu. Policija je zborovanje zabranila.

Zagrebška pukovna okrožna komanda je poklicala na orožno vajo vse one železničarje, ki v roku 12 ur ne bi nastopili službo. V Zagrebu je bil aretiran Bogdan Krekić, predsednik zveze železničarjev in predsednik delavske zbornice. Zaradi njega so bile aretirane še tri druge osebe.

Naš mednarodni položaj po sinajski konferenci

EKSPOZE ZUNANJEGA MINISTRA NOVINARJEM. — BODOČNOST MALE ANTANTE. — RAZMERJE DO RUSIJE.

Beograd, 3. avgusta. p. Danes dopoldne ob 10. je minister za zunanje stvari dr. Ninčić sprejel beograjske novinarje in jim podal neke vrste ekspozice. Naglasil je, da noče ponavljati dejstev, o katerih je javnost glede konference v Sinaji bila že obveščena in o katerih so zastopniki drugih držav Male antante že poročali. Zeli samo, da jim da vtis, ki ga je on dobil na tej konferenci. Izjavil je:

«Od zadnjega sestanka zastopnikov Male antante v času kraljeve poroke v Beogradu pa do danes je Mala antanta pokazala velik napredek. Pri prvem sestanku je sporazumevanje trajalo samo pol ure, sedaj pa smo v dvodnevnem intenzivnem delu komaj dovršili posle. Potrebnovali smo časa, ne zaradi tega, ker bi bile potrebne med nami diskusije ali da bi se morali porazumevati v posameznih vprašanjih, ker smo v vseh vprašanjih hitro prišli do sporazuma, temveč bilo je treba toliko časa, ker je bilo mnogo vprašanj, o katerih smo hoteli izmenjavati misli, ker je bila naša želja, da določimo skupno gledišče Male antante o vseh važnih vprašanjih evropske politike. Ranovrstnost vprašanj, o katerih smo govorili in ker je bilo potrebno, da se detajlno vsaj eno obveščamo, je izzvala potrebo, da smo imeli dolgo konferenco. Vtis je ta, da je kohezija med silami Male antante vedno večja in da s tem vedno bolj raste njen pomen kot faktor politike mira in konsolidacije v Evropi.

Beograd, 3. avgusta. p. Iz dobro informiranih političnih krogov doznavamo, da dopisnik, da je Mala antanta imela od sestanka v Sinaji velike koristi in da se je tam utrdilo popolno soglasje med njenimi člani v vprašanjih mednarodne politike. Ta sporazum je poseben pomemben zato, ker so se pojavili

v javnosti glasovi, da v posameznih vprašanjih med člani Male antante ni prišlo do sporazuma. Posebno se je o tem govorilo v času prevrata na Bolgarskem, ko se je obojalo pisanje rumunskega časopisja. Držanje rumunske vlade v odnosih napram saveznikom Male antante pa je bilo povsem korektno. Najboljši dokument za to je, ker je konferenca v Sinaji odlično uspeša.

Na konferenci v Sinaji je bilo tudi sklenjeno, da se Mala antanta sestane vsako leto vsaj dvakrat. Sestanki se bodo vršili radi izmenjave misli o raznih političnih vprašanjih, dasi bi zanje ne bilo nikakega stvarnega razloga niti dogodkov, ki bi zahtevali sestanek Male antante. Prvi sestanek se bo prihodnjič vršil v Beogradu, potem v Pragi itd.

Dalje doznavamo, da na konferenci v Sinaji dr. Ninčić ni predlagal nikakih posebnih ukrepov proti Mađžarski, kakor je to pred nekaterimi dnevi javila «Prager Presse». Na konferenci se tudi ni razpravljalo vprašanje o vstopu Grške in Poljske v Male antanto, ker se to vprašanje niti ni postavilo, temveč se je govorilo samo o odnosih teh dveh držav napram Mali antanti. Pri tej priliki je prišlo do soglasja v tem, da je potrebno, da se vzdržujejo čim intimnejši odnosi z Grško in Poljsko, ker sta Mali antanti zelo koristni.

Nato se je govorilo o možnosti, da se razširi osnova Male antante. Navajali sta se dve možnosti tesnejšega sodelovanja z Grško in Poljsko. Po eni osnovi bi se imela baza Male antante razširiti tako, da bi obsegala poleg neullijske in triansonske mirovne pogodbe tudi druge mirovne pogodbe. Po drugi verziji pa naj bi se ustvarilo več skupin Malih antant, ki bi bile med seboj zvezane v tesni zvezi in bi bili čla-

javnemu mnenju in smo njegov mikrofon, ne moremo se sami sebi dati one ustave, ki jo država že ima. Podobni smo v svojem razvitju Italiji, kjer je novinarstvo prav tako počelo v nizernah in se potem dvignilo z državo in narodom vred. Naša današnja naloga je, da se konsolidira stan in da se ustvari, utrdi njega zasebna organizacija. Od zbora do zbora se že vleče ta problem v peto leto. Od desetem kongresu, ko bomo obenem obhajali prvo desetletnico domovine, bomo morda tudi mi godni za druge, višje probleme.

Zaenkrat še ne moremo v višnje Timesov ali Tempsa. Treba se izogniti užitnam, kjer plazijo reptili. Najpreje treba, da utihnejo oni, ki vidijo v nas še vedno le škodljivce, poklicane kvarljivce narodne duše. Mi jo samo reflektiramo.

ni te Male antante obenem člani novo ustvarjenih Malih antant. V obeh slučajih bi bila ista naloga, da se izvrši čim bližje sodelovanje z Grško in Poljsko. Za enkrat bodo to tesno zvezo zastopniki Male antante vidno manifestirali v inozemstvu ter se bodo odsele sporazumno vršile skupne demarše pri vseh silah, kjer so akreditirane.

V vprašanju reparacij v sporu med Francijo in Anglijo ima Mala antanta svoje stališče, katero pa smatra kot svojo interno stvar. Kandidatura za zastopnika za seje društva narodov še ni določena. Na konferenci v Sinaji se na to ni polagala velika važnost. Prišlo je do sporazuma, da se bodo vsi ministri

za zunanje stvari držav Male antante v času sej društva narodov nahajali v Zenevi ter se bo po situaciji sklepalo na licu mesta.

Interesantno je omeniti tudi vprašanje obnove odnosov z Rusijo. Za enkrat se to vprašanje nahaja v sindiranju ter se o njem misli zelo optimistično. Mala antanta je uverjena, da se vse države v Evropi približujejo Rusiji in da želijo, da Rusija čimprej vstopi v mednarodne odnose. Naša kraljevina nima nobenega uradnega predstavnika v Rusiji, ako pa se bodo odnosi obnovili, bo naša vlada imenovala svojega zastopnika v Moskvi.

Ameriški predsednik Harding umrl

PODLEGEL JE NENADNI PLJUČNICI.

Newyork, 3. avgusta. (Radio) Predzident Harding je danes podlegel pljučnici. Njegova smrt je splošno presenetila, ker so zadnje vesti poročale o zboljanju predsednikovega stanja.

Še predno je nastopil rok za volitev novega predsednika v ameriških Združenih državah je položila bolezen sedanjega predsednika Hardinga na posteljo ter mu upihnila luč življenja. Njegova smrt je prišla popolnoma nepričakovano. Božja dekla, ki ne meri ljudi niti po letih, niti po bogastvu ali slavi, je tudi pri ameriškem prezidentu šla svoja lastna nepojasnjena pota.

Harding je bil predsednik ameriške Unije nekaj nad dve leti. Izvoljen je bil dne 2. aprila 1921. Pri njegovi volitvi se je bil boj med demokratami in republikanskimi strankami. Demokracija, ki je po svojem predstavniku ideologu Wilsonu doživela svoj polom na konferenci evropskih diplomatov v Parizu, je tudi doma pri predsedniških volitvah propadla. Cox je ostal v manjšini in v washingtonski Beli hiši je zavladal reprezentant republikanske stranke Harding.

Za evropsko politiko je nastopila s ustoličenjem Hardinga nova doba. Na njegovo pobudo se je vršila razorožitvena konferenca v Washingtonu, ki pa ni imela toliko namena omejiti splošno oboroževanje narodov, temveč je skušala pomakniti nekoliko dalje preteči konflikt med belo in rumeno raso. Konferenca ni končala tako, kakor so želeli ameriški krogi. Z njo nista bili na koncu zadovoljni niti Amerika, niti Evropa.

Drugače je bila Hardingova era v Ameriki doba abstinence ameriške politike v evropskih zadevah. Združene države so se popolnoma odrekle sodelovanju v vprašanjih, na katerih bistveno ni bilo interesirane. Ostale so pri starem ameriškem gospodarsko-političnem principu, da se iz idealnih razlogov pač ne izplača hoditi po koston v terjavico za druge. Amerika se je posvetila sebi in je v prvi vrsti gledala, kako bo spravila sadove vojne zave. Denarja, katerega dolgujejo Ameriki evropske države, ni mogla izgubiti; a poskrbela je zato, da se ti dolgovci odplačajo. Iz teh razlogov ni Amerika v poslednjih dveh letih podvzemala nobenih akcij in nobene inicijative

za rešitev evropskega kontinenta iz vojnih stisk. Ostala je zvesta Monroejevi doktrini «Amerika Amerikancem».

Republikancem ameriškim gre torej za sluga, da so po Wilsonovih nastopih v evropski politiki ohranili sebi samo gospodarske ugodnosti vojnega izida in da so ideološka razmišljanja prepustili evropskim narodom. Tudi tu, kakor na nestetih drugih poljih, se je izkazala ameriška življenska praksa, ki vpoštevata samo one činitelje, kateri ji ne povzročajo izgube. Po sedanjem stanju stvari ni nobenega povišja, da bi se ta pravica ameriške politike izpremenil v bližnji prihodnosti. Kdo bo novi predsednik Unije, je postranska stvar; glavno vprašanje je, ali bo vodil svojo zvezno državo po isti poti, katero mu je zaščitel prednik Harding. Kolikor Evropejci Ameriko lahko poznamo in jo moremo presoditi, menimo, da se bo to zgodilo.

Predsednik Harding je po rodu škot. Njegovi pradedi so prišli v Ameriko pričetkom 19. stoletja. Njegov oče, ki se živi, je bil zdravnik. Harding je bil rojen dne 2. novembra 1865. Obiskoval je šolo v Marionu. Najprej je bil učitelj, vendar mu ta poklic ni ugajal. Zapustil je službo ter pričel študirati pravo. Posvetil se je novinarstvu ter sodeloval pri listu «Evening Star». Pri tem listu je bil stavec, kolporter, korektor in nazadnje lastnik lista. Hardingovo ime je postalo popularno zaradi s ozirom na njegove novinarske in govorniške zmožnosti. Bil je vodja baptistične cerkve, kateri je še sedaj pripadal.

Svojo politično karijero je pričel Harding leta 1889. Odlikoval se je zaradi v legislativnem delu v skupščini države Ohio, kjer je bil leta 1904. Izvoljen za podguvernerja. Leta 1906. je bil iznova izvoljen za podguvernerja, pa je topos mesto odklonil. Leta 1910. je kandidiral za guvernerja, pa je pri volitvi propadel. Leta 1914. je bil izvoljen za senatorja Zedinjenih držav, kar je ostal do dne 2. novembra 1921., ko je bil ravno na svoj rojstni dan izvoljen za predsednika Zedinjenih držav. Pri izvolitvi za predsednika je dobil absolutno večino glasov. Od 502 delegatov je glasovalo zanj 348, ki so imeli za seboj 6.587.000 volilcev. Do volitve novega predsednika bo vodil njegove posle podpredsednik Coolidge.

RUMUNSKI KRALJ NA POTU NA BLEJ.

Beograd, 3. avgusta. p. Nocoj se doznavajo, da je odšel iz Bukarešte rumunski kralj s kraljico, ki potujeta oba na Blej. V njunem spremstvu se nahaja naš poslanik na rumunskem dvoru g. Colak-Antić.

Zunanil minister o triglavskem incidentu

Beograd, 3. avgusta. p. Na konferenci, ki jo je imel zunanil minister dr. Ninčić danes z beograjskimi novinarji, je neki novinar vprašal ministra o prihodu italijanskih Alpincev na Triglav. Minister ni dal nobenega preciznega odgovora, dasi mu je naš dopisnik naglašal, da so italijanske čete res dvakrat prekoračile mejo. Dr. Ninčić je rekel, da uradno meja ni določena, ter se potemtakem ne ve, ali so Italijani prekoračili mejo ali ne.

Pogajanja z Italijo

Sušak, 3. avgusta. r. Danes se je objavil prvi komuniké o delu paritetne komisije, kateri so z naše strani prisostvovali: dr. Silović, dr. Rybaf in Račić. Značilno je, da komuniké poudarja, da je bila to prva seja, ki se je vršila po prekinjenju v Opatiji. Odslej se bodo vsak dan vršile seje v palači Ghigi. Komuniké dalje ne vsebuje nobene besede. Objavili so za samo nekateri itali-

janski listi. Značilno je, da tega komunikéja ni izdala službena «Agencija Stefan», ki doslej sploh še niti s besedo ni omenila paritetne komisije, temveč da o njej poroča agentura Volta.

Inozemske borze

3. avgusta.

ZAOREB. Efekti živahni. Na deviznem tržišču tendenca popušča. Malo povpraševanja. V dolarjih nobenih zaključkov. Nastopil je danes tudi disponent Narodne banke g. Arangelović. Notirale so devize: Dunaj 0.132—0.133, Berlin 0.00725—0.00785, Budimpešta 0.525 do 0.575, Bukarešta 47—0, Italija 408 do 410, London 430—432, Newyork ček 93.5—94.25, Pariz 535—545, Praga 277.5 do 278.5, Švica 1680—1690; valute: dolarji 92.90—93.25, avstrijske krone 0.133 do 0.1345, češke krone 273—275, francoski franki 530—535, leji 44—47, lire 404—0; efekti: Ljubljanska kreditna banka 235—237.50, Slavonska banka 110 do 112, Prastedion 1195—1200.

BEograd. Amsterdam 3750—3775, Berlin 0.007—0.00725, Dunaj 0.137 do 0.13315, Bruselj ponudba 460, Budimpešta 0.40—0.50, Bukarešta 47—47.5, Varšava povpraševanje 0.03, Zeneva 1682.5 do 1685, London 429.5—430, Milan 407 do 407.5, Newyork 93—94, Pariz 530.25 do 540.40, Praga 277—277.25. Sofija povpraševanje 85.

Minister Ninčič o aktualnih vprašanjih

Dopisniku zagrebške «Riječi» je podal zunanji minister dr. Ninčič o sinajski konferenci pri interesantnih obvestilih. O splošnem uspehu sinajske konference je minister izjavil, da je sestanek zunanjih ministrov Male antante povsod zbudil velik interes in to zato, ker svet že dve leti opazuje, kako vzajemno se rešujejo vsa vprašanja. V kratkem času sestanka je vendar uspela orijentacija v vseh brezštevilnih vprašanjih in to s popolno solidarnostjo. Glede Bolgarije je minister pripomnil, da sta naša in grška vlada prejeli od g. Cankova izjavo, ki zadovoljuje. Je pa nekaj predznakov, da zaželjeni miriljubni odnos med nami in Bolgarijo ne bodo najboljši.

Kar se tiče niškega sporazuma radi razoroženja makedonstvujučih band je treba reči, da je naša država želela s tem le odstraniti zapreke prijateljskih odnosov. Težko je to, da ne vemo, ali bolgarska vlada neče ali pa ne more vzdrževati dobrih odnosov. S Stamboljskim smo sklenili sporazum s mnogimi jamstvi. Stamboljski je pokazal dobro voljo, toda Bog vedi, ali bi bil mogoč vse izvršiti, ako bi ostal živ.

Glede madžarskega posojila in naših narodnostnih manjšin se je minister Ninčič izjavil slično, kakor o Sinaji. Pač pa je glede Radića omenil, da se mu v inozemstvu pripisuje prevelika važnost. Od Radića ni mogoče izvedeti točno, kaj pravzaprav želi. Njemu lebdijo pred očmi forma, ki je začetkom 20. stoletja bila obsojena na propast. Lahko se najde nova forma organizacije, lahko se menja ustava, toda politični ideali in načrti se morajo prilagoditi našim lastnim potrebam. Radić ne pride v Beograd in to je skoro usluga za vlado, ker tako namreč lahko dela. Največja napaka je v tem, da velik del jugoslovenskega naroda nima nikake politične šole. Ni demokratičen, prej reakcionaren in nima razvite politične zavesti. Četudi ima ta del naroda povprečno boljše šole, kakor Srbijanci, vendar se najde v Srbiji mnogo več političnega interesa in razumevanja. Volilna zmaga Radića se da prav lahko razumeti, ker prihaja radi sistema, ki gre na roko velikim strankam; Radićevi agitaciji je uspelo objasniti narodu, da ne bo plačeval davkov, da ne bo služil vojaštvu, in to je naravno pritegnilo mnogo volilcev. Toda kmalu bodo uvideli, da se v državi morajo plačevati davki in da vsak državljan mora služiti državi.

Glede naših odnosov z Italijo je končno dr. Ninčič dejal, da ne potrebujemo nobenega posrednika. To je stvar, ki jo bomo rešili sami brez intervencij. Sklepoma je še naglasil, da države Male antante želijo poglobiti svoje ekonomske zveze. Posebno se bo delovalo za poboljšanje prometnih, brzojavnih in telefonskih zvez. Vprašanja, o katerih se je razpravljalo v Sinaji, bodo podrobneje izdelali strokovnjaki. Sestanki pa bodo odslej pogostejši.

Bankrot slovenskih krščanskih socialcev

Ze svoj čas smo pričeli izjavo pokonega dr. Kreka, s katero je manifestiral za edinstveno državo z enim parlamentom in eno vlado. Dr. Krekovo stališče smo iznesli v dokaz, da so klerikalci svojega prvega moža zatajili in izdali že po par letih, odkar je na njegovo rakev padla zemlja.

Nedostojnost in nepoštenost klerikalne politike pa sega še veliko globlje. V tem nam potrjuje poslednji broj «Pravice», glasila krščanskega delovnega ljudstva. Ta prinaša namreč uvodnik z naslovom: «Nazaj h Kreku!» Iz njega posnemamo, da je doživel krščanski socializem v klerikalni stranki popoln bankrot.

Dr. Gosar je izdal kot prvobojevnik krščanskega socializma brošuro: «Za krščanski socializem»; «Pravica» pa pravi, da je dr. Gosar «glas vpijočega v puščavi», da se smatra v klerikalni stranki «kakor da je osamljen in nevaren hujski». «Pravica» piše, da ni imel nihče drugi kot dr. Gosar v SLS pogum dvigniti svoj glas «proti blodnim mislim», ki so v stanu zrušiti temelji, na katerem stane vse naše (klerikalne) kulturne, družne, gospodarske, stanovske in politične organizacije. «Pravica» pravi, da so strašne besede, ki jih je napisal «Glasnik presv. Srca Jezusovega» XXI. str. 136 in ki se glase: «Socializma, socialnosti in drugih reči ne potrebujemo, vse to lahko prepustimo brezveščem».

Na te besede odgovarja dr. Gosar v svoji brošuri: «Če bomo tako mislili in tako govorili, potem bo to naše krščanstvo ostalo le nam in bo z nami izumrlo.» «Pravica» pa dostavlja: «Zdaj šele umevamo, zakaj med malimi našimi intelektualci ni tistega idealnega navdušenja in stremiljenja skušati se uveljaviti s praktičnim, požrtvovalnim delom v socialnih organizacijah.»

Značilno za razpokočenje v klerikalni stranki je tudi konstatacija «Pravice», da si dr. Gosar s svojo propagando za krščanski socializem «ne bo pridobil prijateljev». Isti list se tudi zgraža, da molče vsi najozjati dr. Krekovi prijatelji, katerih dolžnost bi bila, «da branijo to kar smo se naučili ne samo od dr. Kreka, marveč tudi od dr. Mahnič in dr. Pavlice» in od tistih, kateri še žive in zato ne navajamo, a molče.

Popoln bankrot slovenskega krščanskega socializma. Klerikalni kapitalisti so zmagnali. To docela potrjuje «Pravica».

Zveza delovnega ljudstva, na kateri so ni večina ljubljanskega občinskega sveta, sedaj lahko vidi, kako grdo so klerikalci izkoristili socializem v svoje protisocialistične svrhe. Ljubljanski volilci lahko spoznajo kolik humbug je bila zveza delovnega ljudstva, ki je bila zasnovana le za to, da pride klerikalna reakcija do politične moči v ljubljanskem mestu.

O. Perič in par njegovih opod ter g. Lemež in njegovi komunistični sodrugli niso ničesar drugega kot sluge prošulega in kapitalističnega ultramontanstva, ki odkrito odklanjajo socializem in socialnost. Večje dekadence kot v tej družbi socialna misel ni mogla doživeti.

Učiteljski kongres v Ljubljani

Razstava izdelkov učiteljske tiskarne. Ker veliki sejem še ni odprt, da bi tam učiteljska tiskarna pokazala jugoslovenskemu učitelstvu svoje izdelke, je priredila tako razstavo v I. nadstropju učiteljske tiskarne. Paviljon je okusno prirejen in bo dostop dovoljen tudi občinstvu, ki se interesira za to. Posebno zanimivo so tabele barvotiska, ki ga tiskarna izvršuje z novo nabavljenim strojem. Razstava se odpre v nedeljo. Vstop prost.

Predprodaja vstopnic za javno telovadbo in narodno veselico je od petka dalje pri «Tiskovni zadruzi», Prešernova ulica 54. Cene so znatno znižane od običajnih. Serite brzo po vstopnicah!

Brezplačne vstopnice za narodne noše h koncertu se dobe v kongresni pisarni UJU.

Pri pozdravnem večeru v «Zvezdi» pojeta iz prijaznosti oddelek moškega zbora Glasbene Matice in kvartet g. dr. Kozine.

Volitev novega vodstva in uprave UJU. Na letošnjo III. državno skupščino UJU pade tudi volitev novega Glavnega odbora, ki se vrši vsaka tri leta. Tako bo Ljubljana deležna tudi v tem oziru svoje posebne pozornosti in bo udeležba na kongresu zaradi volitev polnoštevila.

Sokol I. priredi na čast udeležencem učiteljskega kongresa v ponedeljek dne 6. avgusta zvečer po javni telovadbi na Taboru veliko narodno veselico. Bogato opremljeni paviljoni bodo prikojeni v narodnem slogu, v njih bodo stregle seestre v narodnih nošah. Pri veselici sodelujejo razni pevski zbori, godba Dravske divizije pod vodstvom g. dr. Cerina, bratski orkester Sokola I. in drugi domači godci. Na sporedu je tudi ples in umetniški ogenj. Da bo slika tem pestrejša, prosimo, da se kolikor mogoče več oseb udeleži te prireditve v narodni noši. Veselica se vrši v hladu. Vstopnina znaša samo 1 Din. Zdravot! — Prireditveni odsek Sokola I.

Zavod za prisilno delo

Ministrstvo pravde je izdalo naredbu o postopanju za slučaje odposiljanja oseb v zavode za prisilno delo, kakor to predvideva zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Ta uvedba odreja, da se ustanavljajo taki zavodi ločeno za moške in ločeno za ženske osebe. Ti zavodi so lahko samostojni, a zamorejo se naslanjati tudi na obstoječe zavode za izvrševanje kazni, toda osebe, ki se nahajajo v zavodu za prisilno delo morajo biti strogo ločene od ostalih kaznjencev. V zavode za prisilno delo se pošiljajo osebe, katere je pristojno sodišče na podlagi 6. člena zakona o zaščiti države poleg glavne kazni obsodilo še na prisilno delo. Predno pa se sodišče odloči za tako odredbo, mora po potrebi vprašati za mnenje policijske oblasti, organe ministrstva za socialno politiko, kakor tudi predstavnike humanih društev, ki skrbijo za zapuščene in zanemarjene osebe. Sklepe o tem, ali naj se gotove osebe po sodnem izreku oddajo v prisilno delavnico, potrjuje: 1.) Minister pravde na podlagi razsodb, izrečenih od strani sodišč na teritoriji apelacijskih sodišč v Beogradu. Skopju in višjem sodišču v Podgorici. 2.) Višji državni pravdnik na podlagi razsodb, izrečenih od strani sodišč na teritoriji ostalih apelacijskih sodišč, ki spadajo v kompetenco dotičnega višjega državnega pravdnika. V prisilno delavnice pa se ne smejo pošiljati osebe: 1.) ki so, ali lahko postanejo nesposobne tudi za lahko delo; 2.) ki bolehalo na nalezljive bolezni, dokler ne ozdrave; 3.) duševno bolne; 4.) žene, ki so v drugem stanu ali one, ki doje; 5.) ki niso dovršile 16. leta svoje starosti. O tem, ali naj se kakšna oseba odpusti iz zavoda iz razlogov navedenih pod 1.) do 4.) odloča minister pravde, odnosno višji državni pravdnik na podlagi predloga uprave zavoda za prisilno delo. V zavodu za prisilno delo ostanejo vse osebe redno prvi tri leta, drugič štiri leta, a osebe, ki bi se morale še v tretji ali večkrat oddati v prisilno delavnico, ostanejo pet let. Ako se pred potekom označenega roka izkaže, da se je kakšna oseba poboljšala, sme ministrstvo pravde, odnosno višji državni pravdnik na podlagi utemeljenega predloga uprave zavoda določiti, da se dotična oseba pred označenim rokom odpusti iz zavoda za prisilno delo. Na podlagi te uredbe je ministrstvo pravde tudi odredilo, da se osnuje tak zavod za prisilno delo v bližini ženske kaznilnice v Begunjah v Sloveniji. Upravo tega zavoda bo vodila uprava ženske kaznilnice v Begunjah, a v zavod se bodo pošiljale ženske osebe iz cele naše države.

Politične beležke

— Počen lok. «Samouprava», ki je po prekinitvi «sporazuma» s federalisti prav s diplomatično umerjenostjo zavračala koncentrirani ogenj federalističnega tiska, je zadnje čase izgubila vsako potrpljenje in brede v žargon počestnih plemensko srbskih žurnalov. V zadnji številki piše: Mi Srbi bomo v vsakem slučaju, pa naj se dogodki obrnejo v katerikoli pravci, vršili svojo dolžnost. Mi ne moremo biti krivi, ako Radićevi Hrvatini in Koroščevi Slovenci, zaneseni z noro željo, da podjarmijo Srbe, ki so jim prinesli svobodo in ravnopravnost v svobodni, narodni državi, odprejo kakor Bolgari I. 1913. bogomirsko bratomorno mesnico, ki bi utegnili postati grobnica in srbi in njihove politične bodočnosti. Mi Srbi bomo izčrpali vsa sredstva, da jim vrnemo razum! Ako to ne bo mogoče, bomo morali sprejeti borbo v oni obliki, v kateri jo bodo hoteli, in branili se bomo pred brati istotako kakor smo se branili pred nebrati. Naj o tem resno razmišljajo naši zablodeni bratje itd. ... Tekom dveh mesecev je «Samouprava» absolvirala velik skok. Sicer je pa prav, da se enkrat dokumentira tudi plemenska nestroptnost onih merodajnih faktorjev, ki dajejo smernice glavnemu organu «splošne in edinstvene radikalne partije».

— Naivnost in zloba «Slovenca». «Slovenec» bi nas rad speljal na led. Zahotelo se mu je, da bi z njim začeli polemiko o dogodkih v prejšnjih parlamentarnih dobah. Na ta način meni «Slovenec», da bi se klerikalci najlažje odtegnili opravičenim očitkom, da je SLS dr. uradništvu goljufala sedaj. Vsako dete zna, da imamo že od decembra samoradikalni režim, ki nosi s svojimi pomočniki vso politično odgovornost v državi. Le politični idiotom lahko prikazuje demagoški klerikalni list, da so demokrati krivi uradniške službene pragmatike. Da je radikalna vlada svoj zakonski načrt službene pragmatike naslonila na prejšnje osnutke, je naravno, ker glode 80—90% določb ene ali drugega projekta morda sploh ni nobenega spora. Bistvena razlika je v novih in dodatnih določilih, ki jih je službeni pragmatiki urinila radikalna vlada. Tega bi vlada in parlament ne mogli storiti, da niso klerikalci z Markovim protokolom ustvarili samoradikalne vlade in radikalne parlamentarne večine. Klerikalci so bili vedno zvesti svoji krilatici, da uradniki e žro in žro in zato ni čudno, če poznao uradnika le pri volitvah. Mesto, da bi se klerikalni klub pred odgoditvijo parlamenta z vsem svojim vplivom potegnili za državne nameščence, zlasti za železničarje, ki so «Slovencu» toliko pri srcu, se je šel klerikalne stranke, dr. Korošec že predčasno odpeljal na letovišče na Češko, vodstvo kluba pa je prepustil menda g. Stanovniku in g. Nemanjicu, ki sta pa tudi samo gledala, kako bi jo odkurila na počitnice. Prav grdo so klerikalci opeharili državne nameščence.

— Trebušnikova hoja na Triglav. «Slov. Narod» meni, da so demokrati v skrbih glede «končne» odločitve narodno-napredne stranke ter zatrjuje, «da NNS v demokratsko Jerjavovo kraljestvo pot ne vodi». Mi smo le opozorili, da so izgledi za starinske generale celo pri NRS zelo slabi, četudi se tamkaj zbira vse, kar spada v eldorado političnih pilpogač. NNS-arji plezajo na vrhunc svojih političnih idealov kakor je Trebušnik previdno in oprezno stopal po klinih, nazaj si pa ne upajo, ker je pot s Triglavskih rebri prehuda. Kadar pridelejo na vrh, izgubi stric Trebušnik svojo znamenito stavo.

— O Sedanu slovenske demagogije piše dr. Šusteršičev «Ljudski tednik». Eno zaslugi — pravi — je pa le treba priznati sedanjim radikalni vladi: da je ad absurdum privedla klerikalno demagogijo in ji pripravila pravi Sedan. SLS stoji zdaj na pragu pred ljudstvom, brez figovega perja, kajti svojo sramoto je sama slovesno potrdila, ko je s podpisom in odobritvijo Markovega protokola priznala pred celim svetom, da je navadna sleparica in vlačuga. Radikalni bič in oves sta se prav dobro obnesla v cirkusu Ešes, čigar stroške sicer plača slovensko ljudstvo, a s tem prihaja do spoznanja, da kuluk in šestkratni davek ne odgovarjata avtonomiji in ostalim obljubam. Od ljudstva samega, ki mora po vseh izkušnjah dospeti do zdrave politične zavesti, je odvisno, da iz razvalin poloma demagogije vzklije novo življenje svobodnega ljudstva. Francoski Sedan je pripravil vstajenje francoskega naroda, demagoški Sedan prinese vstajenje našega naroda.

— Skesani disidenti. Na poslednji seji Novosadski radikalne organizacije so nekateri odborniki postavili predlog, da se dosedanjim radikalni disidenti, ki so kandidirali na Protičevi listi, zopet sprejmejo v radikalno stranko. Večina je odobrila ta predlog. Pač pa od spokornikov Madžija in Kličina zahteva, da vložita pismo prošnje.

— Frankovski zgodovinarji. Zagrebški «Pravaš» razpravlja v daljšem uvodniku o Srbih na Hrvaškem in izjava: Predniki sedanjih Srbov na Hrvaškem so do 10. stoletja bili «Vlahi», nakar sta jih najprvo Dunaj in nato Budimpešta posrbila. Skuđa, da frankovski madžaroni nečelo kaj sličnega trditii o sebi.

— Dobra molža. «Deutsches Volksblatt» poroča, da se je dr. Kraft nedavno pomovno razgovarjal s poedinimi člani vlade. S prosvetnim ministrom se je podrobneje pogajal o nemških šolah, z ministrom za agrarno reformo o agrarnem vprašanju in z notranjim ministrom o iz-

boljanju rezma v Vojvodini. Pogajanja so uspela zadovoljivo za obe strani. Temu pravi nemški organ: «Zobličenje odnosov med nemškim klubom in radikalno vlado stranko».

— Madžarske želje. Na nedavni Šanek beogradske «Vremena» o upostavitvi dobrih sosednih odnosov med Madžarsko in Jugoslavijo odgovarja budimpeštanski «A Nap», organ radikalne desnice, in pravi: Madžarska in Srbija ne moreta nikoli postati prijateljici, lahko pa postaneta dobri sosed. Toda to samo pod sledečimi pogoji: Madžarski se morajo vrniti vsi odvzeti teritoriji, vključno tudi Bosna. V tem slučaju bi Madžarska dala Hrvatski, Slavoniji in Bosni popolno avtonomijo. Črna gora mora dobiti popolno neodvisnost, Hercegovina pa naj bi s plebiscitom odločila svojo pripadnost k Srbiji ali Crni gori. Pa to še ni vse. Jugoslavija naj bi vrnila tudi vse literacije, ki jih je oddala Madžarska na račun reparacij in sicer v zlati vrednosti.

MESTROVIČEVA RAZSTAVA v Ljubljani, je nepreklicno odprta le še do srede 8. avgusta.

Po svetu

— Vatikan proti Tihonu. V vatikanskih krogih je stališče patriarha Tihona povsod veliko razburjeno. Očita se mu, da se je s pomočjo Vatikana izvele iz svojega neprijetnega položaja, ko pa je prišel iz ječe je prišel z propagando proti cerkvi v prid boljševizma. «Osservatore Romano» priobčuje ostro noto proti patrijarhu ter naznanja, da ga bo cerkev kaznovala s najstrožjimi odredbami, ki so na razpolago.

— Spremembe v poljski diplomaciji. Po poročilih iz Varšave bo poljska vlada izvršila važne spremembe v svoji diplomaciji. Dosedanji poslanik na Dunaju grof Lasocki je poklican v Varšavo, kjer bo prevzel državno podtajništvo v zunanem ministertvu. Odpoklican bo dosedanjí poslanik v Rigi dr. Jodko, atake poslanštva v Parizu grof Wicelowski pa bo imenovan za direktorja političnega departmana v zunanem ministertvu.

— Demobilizacija v Turčiji. Turška vlada v Angori je določila demobilizacijo svoje armade. Pod orožjem ostanejo le trije razredi, ostalo vojaštvo se pošlje domov.

Sokolstvo

Sokol I v Ljubljani pozivlja svoje članstvo in naklonjeno mu občinstvo, da se udeleži v nedeljo dne 5. t. m. javnega nastopa odseka Ježice, pri Urbančevu v Stožicah. Pričetek telovadbe ob 16. Dolžnost naša je, da se odzovemo vabilu aglinega in krepko razvijajočega se odseka. — Isti dan otvarja Sokol Dol. Logatec svoj novozgrajeni društveni dom, enako tudi Sokol v Strazišču pri Kranju. Bratje in seestre, kateri nameravajo pohiteti ta dan iz Ljubljane, se vabijo, da se udeleže teh dveh sokolskih prireditev, spojenih z javno telovadbo.

Otvoritev sokolskega doma v Dol. Logatec. Spored slavnostne otvoritve sokolskega doma v Dol. Logatcu, ki bo v soboto 4. in v nedeljo 5. t. m., je sledeči: Sobota: ob 20. slavnostni občni zbor, igra «Brat Sokol», petje in kuplet. Nedelja: Ob 7. budnica, od 8.—10. skušnje za popoldanski nastop, od 10. do 11. zbirališče Sokolstva za pohod iz pred kolodvora, ob 11. pohod pred sokolski dom, ob pol 12. slavnostna otvoritev doma. Popoldne: ob pol 17. javna telovadba. Po telovadbi velika vrtna veselica na lastnem prostoru pod domom. Svira godba jug. železničarjev. Sodelujejo tudi pevci.

Gradbeni odsek Sokola v Mostah naznanja, da priredi v nedeljo dne 2. septembra v parku g. Codelijja veliko vrtno prireditev z raznovrstnim sporedom.

Sport

ILIRIJA : K. S. K. (CELOVEC) 10 : 0 (6 : 0).

Ilirija si je večerja z uspehom prizadevala popraviti nedostatke, ki jih je bilo opažati pri tekmi v četrtci. Nastopila je sicer v isti postavi, a je predvedla igro, ki je morala zadovoljiti slehernega gledalca. Zlasti igra napadalcev je bila naravnost briljantna v taktičnem in tehničnem pogledu. Vzorno kombiniranje s kratkimi pasovi, gibčno in urno podajanje žoge, lep start na žogo, krasno centriranje in efektivno streljanje na gol je doneslo moštvo Ilirije nad vse lep uspeh. Ako bi Ilirija pri vsaki tekmi igrala z enako ambicioznostjo, ne oziiraje se na kvaliteto moštva in razpoloženje občinstva, bi bila bilanca njenih mednarodnih tekem gotovo mnogo bolj ugodna, kakor je.

Tudi krilski vrsta je igrala nad vse vzorno in je krepko podpirala napadalno vrsto. Posebno pozornost je vzbujal Tavčar s svojim vzornim stopingom in igro z glavo. Obrambni trio je bil na višini.

Ob taki igri Ilirije se ni čuditi, da so gosti doživeli tako občuten poraz. O kakem ofenzivnem igranju gostov sploh ni mogoče govoriti, saj je bila Ilirija ves čas v veliki premoči. Napad ni prišel do veljave, krilci in branilci pa niso mogli preprečiti in uničiti dobro izpeljanih napadov Ilirije. Golman je v polni meri storil svojo dolžnost in je ubranil nebroj nevarnih strelcev. Velika

vrhina, ki smo je imeli priložnost opazovati pri gostih, pa je ta, da so vsi igrali nad vse požrtvovalno in skušali doseči čim častnejši rezultat za barve svojega kluba.

Scortali so: Oman 5, Učak 2, Vidmar 2 in Pevalak 1. En gol je padel iz enajstmetrovke. Tekmo je vodil g. Benš, ki pa je spregledal več napak na obeh straneh. Publike je bilo malo. — G.

Objave

— Ljubljanski in drugi izletniki! Najlepa prilika za zabaven izlet je, da jutri v nedeljo odidete v prijazno smartno pri Liti na veselico pevskega društva «Zvon». Začetek ob pol 4. uri popoldne, železniške zveze zelo ugodne!

— Československa Obec v Ljubljani. V soboto dne 4. avgusta in vsako prihodnjo soboto se vrši kulturno-izobraževalno zborovanje v Narodnem domu. Predavanja, recitacije, godba na novo kupljenem društvenem klavirju itd. Kogljanje redno vsak torek v Narodnem domu. Gostje vabljeni.

— «Zvon» v smartnem pri Liti! ponovno vabi na pevsko veselico, ki se vrši jutri v nedeljo na razširjenem vrtu za gasilskim domom v Smartnem. Sodeč po raznovrstnem sporedu in skrbni pripravi bo sleherni posetnik veselice gotovo zadovoljen. Torej jutri vai v lepo smartno!

— Zirovnikov zbor v št. Vidu nad Ljubljano priredi svojemuo ustanovitelju g. Janku Zirovniku ob priliki praznovanja 50-letnice kulturnega delovanja in odlikovanja z redom sv. Save spominski dan, na katerem mu pokloni diplomu, delo našega narodnega umetnika Gasparija. Vse zavedno javnost, osobito pevski in druga prosvetna društva najlepše vabimo na ta praznik. Zelimo slaveti, da stanovski tovariši počaste slavnost.

— 25-letnica proslavlja v nedeljo dne 5. avgusta Slovensko zidarsko in tesarsko društvo v Ljubljani. Spored: Popoldne ob 10. uri slavnostni občni zbor v srednji tehnični šoli (telovadnica). Po občnem zboru obhod po mestu. Ob 12.30 skupni obed. Po obedu odhod na veliko veselico, ki se prične ob 4. uri popoldne v vseh prostorih hotela Tivoli. Na sporedu: godba, petje ples, srečolov, ribolov, šaljšva pošta itd. Ker je društvo s svojim strokovnim in vzgojnim delom veliko storilo za našo domačo obit in tudi za narodno stvar, pričakujemo, da se bo slavno občinstvo v čim večjem številu odzvalo našemu vabilu in posetilo prireditve.

— Organizacija okrožnih zdravnikov v Sloveniji obvešča svoje člane, da se stavka ukine, ker so bile zaostale mesečne plače izplačane. S cepljenjem koz naj se prične s začetkom šolskega leta. — Odbor.

— Prostov. gasilnemu društvu v Loid pri Zidanem mostu, ki proslavlja dne 5. avgusta svojo 40-letnico in prevoz orodja in brizgaln iz starega gasilskega hrama v nov gasilski dom, je podelila juž. žel. polovično vožnjo za vse gasilce v krogih, ki se izkažejo z izkaznico svojega društva, da prispejo na slavnost 40-letnice našega društva in sicer: na progač Ljubljana glav. kol.-Maribor-Zagreb juž. kol. ter iz postaj Vuhred-Marenberg, Ormož in Čakovec v Loko in nazaj. Vsek udeleženeo kupi na eno stran celo karto ter se mu mora pri postajni blagajni izkazati, ker velja lista v zvezi z izkaznico tudi za povratno vožnjo. Apelliramo na vsa bratska društva za sigurno udeležitev, posebno se pa priporočamo Jugoslov. gasilski zvezi, žalski in posavski gasilski župi.

— Mednarodna igralnica na Bledu. Delovanje mednarodne igralnice so oblasti ustavile. — niso pa ustavile delovanje velike javne tombole v korist Sokolskega doma na Bledu, katere se vrši dne 5. avgusta ob 15. uri na veseličnem prostoru pri Grajski kopeli na Bledu. Dobitki so dragoceni, med njimi je tudi lepa amerišanska pisalna miza s fotelom. Vrednost vseh dobitkov presega skupinek prodanih tombolskih kart. Da se bodo srečevali ko bodo dobili, lahko naprej veselili in oni maloštevilni, kateri bodo brez dobitka igrali, tolažili. — je poskrbljeno; takoj po tomboli se vrši velika ljudska veselica s plesom, petjem itd. V različnih paviljonih se bo dobilo vse kar potesno slovesko sroce in želedece poželtita. Ves dobiček je namenjen sklađu za Sokolski dom na Bledu. Rodoljubni, združite prijetno s koristnim. — pohitite prihodnjo nedeljo vsi na Bled, tam se lahko kopate, veselite in poleg tega še kaj na tomboli dobite. V slučaju, da nam bi bog Fluvius nagajal, mu bomo eno napravili. — preloži bomo vse za eno nedeljo.

— S. K. «Slavija» — Vodmat vabi na veliko vrtno veselico, ki se vrši dne 5. avgusta 1932. pri g. Bricelju v Štepanju vasi. Spored: godba, ples, šaljšva pošta, ribolov itd. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina 3 Din. — Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo športnih potrebščin, se prostovoljni prispevki hvaležno sprejemajo. — Odbor.

— «Kino Ideals» predvaja do včetrš nedelje 5. avgusta monumentalno filmsko delo «Samson in Delila» in igra vlogo Delile Marija Corda, vlogo Samsona pa igra znani orjak Alfred Galaor. Vsebina predvajanja je primera historičnih epizod s sedanjim. Zelo zanimiv spored in se priporoča istega vpogledati.

Kupujte tablice za tombolo društva za zgradbo Sokolskega doma v Sp. Šiški kl se vrši dne 2. septembra.

Ob novinarskem kongresu

Novinar

Danes, v soboto, se odpre v prostoru ljubljanskega vseučilišča jugoslovanski novinarski kongres, katerega se udeležujejo zastopniki tiska iz vseh delov naše domovine.

Novinar je izrazit javen, duševni delavec za narod in državo. Kakor general z vojsko, tako se on bori z besedo. In njegov boj je hud, ni lahak, je čisto hujši od borbe generalove. Novinarjevo bojišče je čas, ne prostor; njegovo plačilo ni dekoracija na prsih, temveč omalovaževanje in celo zanikanje tega vsestranskega napornega dela s perezom.

Dnevnik čitamo vsak dan. Tako smo se navadili nanj, da nam v mnogem nadomešča knjige. Med njegovimi stolpiči najde vsakdo svoj priljubljeni kotiček: eden gospodarstvo, drugi politiko, tretji kulturo. A vsi skupaj najdejo v njem ekstrakt dnevnega javnega življenja. Stisniti vse dogodke, doma in v svetu, ki so se odigrali tekom štirindvajsetih ur, za borih par stranic, — recite, ali ni to umetnost? Umetnost je, pa še kakšna!

Ogromno je delo, ki ga mora dnevno opraviti časopisje. Njegove niti tečejo povsod po svetu in segajo domala v vsa področja življenja. Dnevnik je informativen vir domačinu in tujcu, onemu, ki sedi na mestu in onemu, ki potuje, povsod in ob vsakem času. On prenaša vokal življenja od duše do duše in vrši s tem neprecenljivo civilizacijsko službo.

Oče časnika je novinar, ki v konkretnem življenju navadno stoji kje bolj zadaj. Čemu bi tudi silil v ospredje? Saj mu je družba in udejstvovanje njeno samo predmet opazovanja, snov za tekočo historijo. On je študira in dela. Novinarjevo izživljanje je veliko in nima primera v nobenem drugem poklicu, niti v onih, ki sta mu po udejstvovanju najbližja, v poklicih politika in umetnika. Umetnik dela drugače nego novinar: on zbira počasi, stavi kamen do kamna, ker mu čas ne dela sile. Novinar nasprotno živi od onega, kar v silo izbire skupaj. Postati sintetik, ne utegne, ker mu je napoti tekoče življenje.

Zato pa je novinarjeva analiza ogromna, in težko precenljiva. Za novinarja ni nobena ideja, kadar jo obdeluje, mrtva snov. Kadar in o čemer piše, ustvarja življenje. Zanj, artista besede in sloga, ni nič mrtvega, nič brez vrednosti. Vsaka izprememba v življenju, mu je samo nova nianša v nikdar minevali evoluciji.

Po svojem delu je torej novinar kralj. Njegov duševni dom je prostoran, — na vse strani je odprt, vseh solnc se lahko napije, vse sence ujame. Novinar je učitelj naroda, njegova beseda je vodnica ljudstva. Kjer jo zastavi na pravem mestu, tam mislijo z njegovimi možgani tisočere glave, ponavljajo njegove misli nešteti jeziki. Instinktom mase pravi novinar nikoli ne služi. Njegov poklic ni poklic kulija in sužnja, marveč poklic nevidnega voditelja. In novinar je nedvomno voditelj povsod tam, kjer ume pravilno uporabiti svoja sredstva.

Širokogrudosti novinarskega poklica pa odgovarjajo tudi težave, s katerimi se dnevno srečuje njegova misel in beseda. Za novinarja ne zadostujejo običajne sunanje občanske sposobnosti; lepe, prav postavljene, ugajane besede niso njegova edina in izrecna domena. V prvi vrsti mora pravi novinar imeti vest, globoko zavest odgovornosti za delo, katero izvršuje. Novinar ne

življuje od perezov, temveč tudi za pero. Out moralne odgovornosti za njegovo delo je načelno važen in kjer manjka ta, tam se novinarjevo alcer plodotvorno delo lahko spremeni v škodljivo seme.

Takega semena je dandanes v našem tisku mnogo. Krive so temu nedvomno neustaljene politične razmere v državi, vzrok je temu dejstvo, da novinarske vrste niso sestavljene od izključno poklicnih novinarjev. Naš novinar mora čisto nositi pokoro za grehe, katere delajo na račun njegovega poklica neodgovorni politiki.

Ako boče naše novinarstvo doseči stopnjo, katere mu gre v javnem življenju, morajo novinarji predvsem prečistiti lastne vrste. Treba je iz teh vrst odpraviti malenkostne odločnosti ter vanje uvesti strogo disciplino. Dokler bodo novinarji nedisciplinirani, bo brez discipline novinarstvo vobče in vse do tlej bo novinarji poklice brez pravega ugleda. Naloga naših novinarjev torej bodi: strniti falango poklicnih novinarjev čim tesneje ter jo najstrožje disciplinirati. Potem pride tudi uvaževanje novinarskega poklica samo po sebi. Čim višje bo vihral prapor čistega novinarstva, tem bolj bo sledil novinarjem ves narod, kakor se to dogaja na evropskem zapadu, kjer se močje Poincarévega in Lloyd Georgevega kova z najvišjih državnih mest vračajo k narodu — posredstvom žurnalistike.

Od Zagreba do Ljubljane

Pred in med vojno je bil jugoslovenski novinar mlinc, ki je moral pripravljati pot ujedinjenju, brez široke organizacije, ki bi ga podpirala pri njegovih stremiljenjih. Bil je sam in v prečasnih krajih so ga avstrijske oblasti preganjale, če se je drznil na dan s pravo besedo. Po revoluciji 1918. se je to izpremenilo: v svobodni državi je postal tudi novinar priznan del celokupnega konstruktivnega organizma, ki pomaga državo krepiti in ji nudi pomoč povsod tam, kjer je potrebna podpora z besedo.

Ta položaj je napotil posamezna časnikarska društva v novi državi, da so začela razmišljati o strnitvi v celoto. Dolgo so hodili novinarji okrog samo z mislijo, in šele leta 1920. se jim je ponudila prilika, da so se združili na prvi konkretni osnovah za skupno organizacijo.

Prvi splošen sestanek za združenje jugoslovanskih novinarjev se je vršil v Zagrebu. Našla se je platforma za skupno delovanje, realizacija načrta samega pa se je prepuštila kongresu, ki se je sklical na pomlad leta 1921. v Sarajevu kot novinarska konstituenta. Na tem zborovanju so se zila posamezna časnikarska društva v eno celoto; Beograd je dobil centralo, Zagreb, Sarajevu, Ljubljani pa so ostale sekcije, katerim sta se pozneje pridružili še sekciji v Novem Sadu in Subotici.

V Sarajevu osnovano »Udruženje jugoslovanskih novinarjev« se je poglabilo in še tesneje strnilo na sledečih dveh kongresih: v avgustu 1921 v Splitu in v septembru 1922 v Subotici in Novem Sadu. Od organizacijskih vprašanj smo prešli na razpravljanje stanovsko-socialnih zadev, ki se tičejo našega stanu; razmerje urednikov do lastnikov listov, vprašanje novinarjev — lastnikov, kolektivne pogodbe, uveljavljanje novinarskega stanu v javnosti in napram državi, pokojninski in bolniški fond itd. Mnoga od teh vprašanj so še nerešena, ali so vendar že v toku.

Ljubljanski kongres, ki se danes in se zaključil v ponedeljek, bo delo nadaljeval. V ospredju stoji poleg notranjih organizacijskih zadev, med katerimi je najvažnejši predlog glavnega odbora, da se sedež centrale začasno premesti iz Beograda kam drugam, kar pa nima s politiko nikake zveze — pereče vprašanje železniških ugodnosti za novinarje. Malo je poklicev, ki bi v interesu javnosti zahtevali toliko potovanj, kakor naš novinarji. Novinar mora biti v neprestanem stiku z življenjem, mora biti danes tukaj, jutri tam, sicer je njegovo delo samo polovično. Vse civilizirane države to priznavajo in upoštevajo ter grede zato novinarjem kar le mož na roko. V mnogih državah so s posebnimi zakoni določene železniške ugodnosti, večinoma popolnoma proste vožnje na vseh progah. V Jugoslaviji vprašanje še danes ni povoljno rešeno. Tozadevni predpis so se spreminjali pod vsakim novim prometnim ministrom. Enkrat so bili bolj, drugič manj ugodni, zadovoljivi dolejš še nikdar, že valed svoje nesigurnosti ne in vled klendrijana v prometnem ministru. Naravnost nezdruženo pa je postalo stanje pod sedanjim radikalnim režimom, ki je, kakor vse druge državne institucije, zlorabljal tudi to zadevo v partizanske namene. Poštani in realni novinarji vsi strank to prakso odločno odklanjajo in zahtevajo, da se uredi vprašanje enkrat definitivno in častno za novinarški stan. Ljubljanski kongres ima nalogo, da sklene v tem oziru potrebne korake.

Drugi važen predmet, ki bo prišel na razpravo, je vprašanje tiskovnega zakona. Kakor smo že svoj čas poročali, je sedanja vlada izdelala načrt enotnega tiskovnega zakona za celo državo. Načrt je predložen sedaj novinarskemu združenju, da zavzame do njega svoje stališče in stavi eventualne spremembe vnapreduje. Naloga kongresa bo, da načrt v načelu prečeta in poveri posebno komisijo, ki naj v smislu direktiv kongresa izdela predloge novinarskega združenja.

Ob navzočnosti čeških tovarišev bo kongres slednjič nadaljeval razpravo o tesnejši zvezi slovanskega, v prvi vrsti jugoslovanskega in češkega tiska. Razprava, ki se je začela že lani v Subotici, najde pota, kako bi se mogla slovanska žurnalistika emancipirati od velikih tujih poročevalskih agencij, ki sedaj informirajo nas o svetu, pa tudi svet o nas, kakor pač to njim kaže.

Izkrano želimo, da bi bilo delo ljubljanskega kongresa kar najbolj plodotvorno.

Kulturni pregled

Probuda zmaguje

Vsaka dobra ideja najde svoje nasprotivalec. Pokret, ki ga je zanosoval društvo »Probuda« in ki mu je glavni cilj renesansa naše domače umetne obrti je tudi izpostavljen nasprotovanju mnogih sicer vse časti vrednih umetnikov in kritikov. To nasprotstvo nas zanima samo v toliko, kolikor livira iz principijelnosti in ne iz osebnih in konkurenčnih razlogov. Principijelni nasprotniki trde, da je to kar navadno imenujemo narodno umetnost, nastalo pod raznimi tujimi vplivi in da zato sploh ni narodna. Drugim ni prav, da bi se danes uporabljali motivi iz dobe, ki »se je že preživela«. Tretji zopet trde, da je narodna umetnost kmečka umetnost in da torej ne spada v salon.

Vsem tem razlogom bi pritrdili, če mislimo na množino neokusnih posnetkov narodnih ornamentov, ki se sporadično pojavljajo v raznih izložbenih oknih itd. In reči moramo, da bi nam zagrenili vse teje do »Probude«, če bi se ne bili že večkrat prepričali, da »Probuda« pri tem ne zadeva nobena krivda. Nasprotno: ravno to, kar je n. pr. »Probuda« ravno kar ustvarila, je sposobno ovreči na mah vse gori našete prigovore.

V mislih imamo igralno sobo v celjaki kavarni »Evropa«. Delo sicer še ni popolnoma dogotovljeno, a ker smo imeli priliko videti za kulise, moremo trditi, da je v vsakem oziru uspešno. Oprema igralne sobe v kaki kavarni sama na sebi ni kulturni dogodek. To je gotovo. In ne bi nam prišlo na misel tritati papir in črnilo če bi tu ne šlo za primer, kako je mogoče z uspehom uporabiti priproste motive iz naših skrinj za elegantno salonsko dekoracijo.

Soba je opremljena s lambriji in s kane hrastovine v zelenkastorjavem tonu in z rdečimi mahagonijevimi vložki. Enako so izdelani lestene, ura, ograja pred pečo in karnize. Delitve in ornamentali motivi so posneti po skrinjah iz kamniškega okraja — ampak kakor! Priporočamo vsem nasprotnikom, da si to stvar ogledajo sami in prepričani smo, da nam bodo pritrdili, da je brez prigovora lepo. Manj uspeša stena, ki je sicer okrašena s decentno in originalno narodno borduro, a je vsekakor presvetla in barvi, kar pada najraje na račun pleskarja. Avtor načrtov je prof. O. Gre-

beno, znani inicijator »Probudnega« pokreta.

Pri tej priliki ne smemo zamolčati vrsto fotografskih posnetkov slikovitih krajskih motivov iz Bohinja do Maribora, delo priznanega amaterja Fr. Vesela. Veselov aparat pač ni brezhiben stroj; vsaj v njegovih rokah postane to, kar je slikarju čopič. Vsakdo se bo rad nalajal nad temi vzornimi posnetki, ki so nam stokrat ljubši nego slabe slike, če so tudi »originali«. Obema članoma »Probude« moremo le iskreno čestitati k lepemu delu.

Izkrano želimo, da bi bilo delo ljubljanskega kongresa kar najbolj plodotvorno.

Ilustrator Avgust Černigoj

Ilustrator Avgust Černigoj je tudi oden izmed tistih, ki malo o njih ve domovina. Po letih je še mlad, po znanosti skromen, po delih pa že ponosen; slovenski javnosti ga je odkril in predložil šele »Novi Rod«, mladinski mesečnik iz Treta.

Černigoj ima razvoj še pred sabo. Našel se je čisto sam. Ljudje so zvedeli zanj komaj pred par leti, ko je poučeval risanje na meščanski šoli v Postojni. Absolviral je strokovni tečaj za risanje v Bologni, odkoder je prišel za učitelja risanja na postojnsko šolo. Lani na jesen je dal tej službi slovo in se je napotil »služiti sebi« na umetnostno akademijo v Monakovo.

V Monakovem sem ga spoznal, ko je bil že zaposlen z osnutki in lesorezi za naročila, ki so mu jih preskrbeli njegovi prijatelji in propagatorji njegovega skokoma razvijajočega se talenta. Napadeno bi pa bilo misliti, da se je Černigoj omejil samo na lesorez; perorisba, akvarel, pastel in olje mu je ravno tako ljubko kot ostale slikarske tehnike. Tudi v modeliranju lahko pokaže lepe uspehe. A zaenkrat goji s posebno vneto lesorez, v katerem je dosegel lepo stopnjo dovršenosti.

Razstavil Černigoj dosedaj še ni, ne z drugimi ne kolektivno. A svojo nadarjenost je izpričal pred javnostjo v »Novem Rodu« (zadnje dve leti), v dvobarvnih ilustracijah Josip Ribičevih »Palčkovi« ter v nedavno razpzdaji izročene širokove mladinske knjige »Slepi slavčiki«.

Černigoj je polje je za sedaj ilustracija. Tu, kjer smo pri nas tako zaostali, boče mladi slikar razmahniti svoja krila.

Kar velja oča — Bukvičevih vrtnih, izgleda, da mu ne verjamejo prav preveč. Vsaj toliko ne, kolikor so mu pred tremi leti. Ker so za kandidata za občinski cilinder na radikalni listi zapisali Olišo Elezovića, profesorja. Sušnja se, da bo gospod Bukvič radi tega vzdignil med skopljanskimi radikali strašno revolucijo in sestavi svojo posebno volilno listo. Z njim in za njim pojde gotovo vsa Ciganska Mahala in Tophana. Hoče menda tudi v prihodnji zimi prodajati drva, namenjena za občinske rezeve, raznim špekulantom in jih trošiti same, kakor jih je v prošli in biti lord-měr, pa na vse zadnje tudi brez kupčije, mora biti lepa stvar ...

Demokrati se, po stari navadi, zopet lasamo med seboj. Za dva kandidata, kakor na marčevih volitvah. Za Thoma Mirkovića, dosedanjega občinskega odbornika, in Milosava Jelica, predsednika »Orjuna«. Prvi dobra duša, splošno priljubljen, vsakemu poznan, toda nekoliko premehak. Drugi odločen in energičen, spoštovan ali med priprostim narodom manje znan. Sposobna oba. Trmoglavca oba. Kateri bo popustil? Ako ne pride nekdo od zgoraj — Čika Ljubo Davkovića in Vojo Markinkovića pričakujemo vsaki dan — da jih pomiri, bo nesreča v družici gotova ...

Turki stoje na strani, gledajo, čakajo, računajo in — brusijo pipe ...

Srnaovci in Orjuna bijejo ljute boje. One nedelje na zboru v dvorani Bleskopa »Baikan« so se potolkli do mile volje. Razbilih nosov in glav nismem predel.

do dostojne tvorne stie. Njegove »občane« danes se ni popolno, tega se mladi umetnik sveda sam. A baš ta zavest, ki nikjer ne izključuje samokritike, nam je porok, da je pred Černigojem prava pot in jasen cilj in da pride čas, ko bo njegovo delo tudi naši celokupni kulturi v dokaz plemenitega stramljenja kvišku.

Vodstvo po Meštrovičevi razstavi je v soboto in v nedeljo ob 11. uri. Z ostlim na koncu razstave valimo k Meštrovičevi galeriji. — Narodna Galerija.

Druga razstava kluba »Veana«. Dne 8. avgusta se odpre na Bledu druga umetniška razstava slikarskega kluba »Veana«. Razstave se udeležijo vsi klubovi člani večinoma s deli, katere do sedaj še niso bila razstavljena. Otvoritve se bo vršila ob 9. uri sveder s umetniško soarejo. Slike bodo razstavljene v dvorani in v sosedni sobi Zdraviliškega doma. Istotam se bo vršila tudi soareja in na ta reunija. Razstava ostane odprta tri dni. Del čistega dobilca je namenjen za Prešernov spomenik na Bledu.

IV. Umetnostna razstava »kluba Mladina« na Miklošičevi cesti št. 5, ostane odprta zaradi učiteljskega in novinarskega kongresa do 8. avgusta. Vstopnina je za delavce in uradnike proti izkaznici polovična.

Matice Srpske. 15. avgusta bo v Novem Sadu izredna skupščina Matice Srpske. Obenem se bo vršilo posvetovanje o upravnih reorganizaciji Matice. Novost tega književnega zavoda v prihodnji kolekciji publikacij bodo knjige, ki se bavijo s proučevanjem seljakov in s seljskim življenjem. Te publikacije se izdajo po posebnem načrtu prof. Jovana Cvijića. Prva knjiga v tem kolu bo študija »Indija«, katero je napisal Rodoslav Marković, svedenik iz Indije, druga pa delo o Gjuri Damiću, katero je napisal Radivoj Vrhovo, predsednik Matice Srpske.

Krsto Marković: Njegoseva Trilogija. Tivtanski nadučitelj Krsto Marković je pravkar izdal v lastni založbi dramatsko delo »Njegoseva Trilogija«, sezidano na ideji našega narodnega jedinstva. Pisatelj je hotel javnosti predložiti jugoslovensko slavnega vladike Rada, pesnika »Gorskega venca«, ki ga je prestavil na slovenski jezik prof. Rajko Perušek. »Trilogija« obsega tri dele: »Njegosev Zavjet«, »Oskrončje Njegoseva Zavjeta« in »Slava povratka Njegoseva perla na Lovčev«. Markovičeva knjiga je polna domovinske ljubezni in pesniških lepot. Stane 10 Din in se naroča naravnost pri pisatelju (v Tivtu pri Kotoru).

Viktor Cotic: »Stari Maribor«. Poročali smo že o tej mapi lesorezov, ki jo je izdal znani slikar in grafik V. Cotic v Mariboru. Kakor vsa novejša grafična dela tega avtorja, so tudi ti lesorezi predvsem dekorativno zamišljeni. Po večini so prav dobro uspešni. Lepih motivov pa v Mariboru ne primanjkuje. Mapa se sedaj dobi v trgovini Tili na Kongresnem trgu ter stane izvod 500 Din.

Arhipenkova monografija. »Ukrajinsko Slovo« v Berlinu izda monografijo o A. Arhipenku, znanem ruskem slikarju, ki živi v svetovnem sloves. Monografijo je napisal predgovor prof. Hildebrandt. Delo, ki obsega 65 reprodukcij Arhipenkovih del, je izšlo v štirih izdajah: na nemškem, ukrajinsko-angleškem, italijanskem in francoskem jeziku. Pripravlja se izdaja istega dela tudi v japonskimi.

Kongres estetikov v Halle. V Halle na Saali (Nemčija) se bo od 11. do 13. oktobra letos vršil kongres za estetiko in splošno znanstvo o umetnosti. Kongresu bo predsedoval znani nemški estetik Maks Dessoir. Udeleženci skupščine se bodo bavili izključno z vprašanji filozofije in estetike. Glavna predavanja bodo imeli najodličnejši strokovnjaki na tem polju.

Pismo iz Skoplja

Koncem julija 1933.

Gospod urednik!

Kdaj sem Vam pisal zadnjikrat? Zdi se mi, da pred štirimi meseci. Strašno sem priden, kaj ne? Vem, da me boste pohvalili. Tako pohvalili, kot so me pred osmimi leti molli gospodje profesorji, ko sem po 10 let trajajočih mukah, svojih in njihovih, zapuščal novomeško gimnazijo. Dr. Klemen, ki nam je v osmi predaval slovensko, mi je na naši »zadnji večer« ... Ampak to so druge stvari ...

Najprej, gospod urednik, naj izpolnim svojo dolžnost in poravnam star, zelo star dolg.

Mnogo, mnogo Vas pozdravlja moj stari radikal Toza. Ali se ga še spominjate iz poslednjega pisma?

Ko sem mu prečital one vrste v »Jutru«, se je prisrčno smejal. In me je vprašal: »Ali boš še katerikrat kaj napisal o meni svojim Slovincem?« Odgovor sem mu moral iz previdnosti ostati dolžan. No, čisto mirno je nadaljeval:

»Ker bodo zdaj Slovinci, ko si ti začel pisati v novine, poznali mene, moram tudi jaz videti in vedeti, kaj delajo oni tam onstran Save in Donave. Saj sem bratje. Ali ni tako? Zato mi boš redno vsak dan h kosilu prinašal »Jutro!«

»Tako je, Tozo, tako je!« »Jutro« ti donesem rade volje. Ampak — kako boš čital? Latince ne poznaš in slovenščino še manj!

»Kaj te skrbi? Zaradi tega si kar ne belj glava. Zakaj imam tebe v gostini, detič moj? Ali boš čital in prevažal. ali

boš pa lačen in še tepen po vrhu. Si razumeš? Ako nisi, poglej tele moje drobne ročice!«

In mi je pomolil pod nos dvoje pesti, debelih in močnih, da bi z njimi prevrnil bika.

»Razumem, razumem, gazda Tozo! Ali — kako bi rekel!« »Jutro« je, veš, demokratski list, ti pa in tvoja gostilna ...

»Jezik za zobmi! Prej sem bil jaz samostalec. liberalci in demokrat kakor ti. In boljši od tebe, četudi sem premenjal konja! — Tako bo, kakor sem rekel! Razumesh? Pa gospoda urednika mi od celega srca pozdravi, kadar mu boš kaj pošiljal!«

In jaz mu pridno slihernega dne donasam »Jutro«, prično čitam in verno prevažam! In — pridno poslušam, verno pritrjuje in, gospod urednik, včasih se mi zazdi, kot da sem gazda Tozo čul, kako je vzdihnil ...

Nocoj mi je slučajno padel v roke skopljanski »Privredni Glasnik« od 1. aprila.

Čitam: »Ako bi kulture človek z zapada preživel v Skoplju leto dni, moral bi poleg vsega svojega navdušenja za Orjenta, minarete, džamije, lesene zatvorače na izložbah, fese, boze in limonade, turške bule in razlike napisati v svoj dnevnik sledeče opombe:

Skoplje je kulturno in trgovsko središče Južne Srbije. Eno onih mest, ki sijajno ilustrirajo orientalsko lenobo. Mesto je to, ki šteje 40.000 prebivalcev in ima: velikega župana, armijsko oblast, gledališče, univerzo, anekdotalno so-

dišče, moško in žensko gimnazijo, učiteljske, trgovsko šolo ... Nima pa: trotoarjev in asfalta, vodovoda, kanalizacije. Mesto, v katerem kulminirajo vsi štirje letni časi v dveh pojmihi: blato in prašina. Skoplje je v vsakem oziru obdržalo sliko večjega turškega zaselja. Leži na obalah zgodovinske reke Vardarja, ki deli mesto v dva dela: a) v del, v katerem se rede in množe stenice — b) v del, v katerem vladajo popadaci (komarji).

Te separatistične tendence dvodelnega mesta je prebivalstvo Skoplja v polni meri uživalo in jih še vedno uživa in občuti na svoji lastni koži.

V naučenem oziru je Skoplje odločno za — medicino in odločno proti — higijeni, ker je v kratkem času doseglo rekord nad vsemi ostalimi mesti v kraljevini v pogledu — umrljivosti ...

Kaj naj rečem?

Ali je tako, ali ni tako?

»Saj ni prašine v Skoplju,« neprestano trdi gospod Bukvič, župan, že cel čas sem, odkar se je vnovič začela volilna gonja. (V avgustu bomo imeli občinske volitve.) Ze cel teden polivamo Aleksandrovo cesto do polovice. Kel vojvode Putnika do polovice, v ulico Vardarja Petra, na samo promenado, pa z občinsko »spricanco« ne moremo, ker je vsa razdejana še od lani, ko smo jo pred obiskom kraljevimi leli tlakovati. Ako pol tne suše trajajo štiri mesece in — nismem jaz kriv. Tudi nismem jaz polomil ono drugo brizgalnico, ampak jo je kobiljaž, ki je demokrat. Trotoarji so v fabrikaciji, asfalta nam za enkrat resnično še ni traja. za vodovod nimam

denarja, kar pa se tiče kanalizacije, sem ukazal, da očistilo tisti iljak ali dva, kjer se brozga izliva v Vardar. Pogledite, ljudje krščanski! S tlakovanjem, kakor sem omenil, smo zopet začeli in do volitev bo glavna ulica končana vsaj do tretje četrtine vse dolžine. Po volitvah smo seveda najbrže morali prenehati, ker bo zmanjkalo penezov, pa kar za to? Skupščinske volitve so tako skoraj spet pred vrati — takrat bomo nadaljevali in morda celo dovršili. Z regulacijo ulic napredujemo! Dva ruska žolnirja trasirata s polno paro! Strokovnjaki in pol, Vam pravim! Demokratski odborniki so na seli sicer zahtevali, da se posel izročijo domačim močem, ali jim nismo dali. Ker brzila in prevelika natančnost nista zniraj vidai Komarjem naj ljudje nastavlajo limanice sami, pa zanike stencam in bolham tuč! Jaz ne morem vsega sam! — Kje bi vraga občina jemala para, da bi spametovala Vardar in ga nekala iz njegovih neštevilnih rokavov in močvar v eno samo dobro strugo! — Tvoja vas! Skoplje turška vas? Mi se držimo edinele pravila, da se z bikom ne bodi, temveč mu z mirom pust, k — je njegovega. Zato tudi Turkom in ciganom njihovo! Kako bi jaz drugače »upanoval?« Kdo bi glasoval za mene, za radikalno stranko, če se pobijemo s Turki? Saj bi bi morda celo uradniški zakon v skupščini propadel, če bi ne živeli z džemijetijami v pobratimstvu ...

Tako tata župan, gospod urednik! Jaz ne črtnem k vsemu temu nič, Vi pa se pogledite malo po Ljubljani in napravite obenem račun za Skoplje ...

pojednovi do dobro. Nazadnje pa uvidevata, da je rod v hiši le najlepši. Pa odkod ta izraz — »slamnati vdovec«? Ali »slamnata vdova«? Ako moža ali žene ni doma, v kakšni zvezi je to s slamo? Izraz je baše star že stoletja in nahaja se že v Adelungovem slovníku. Včasih so mislili, da so slamnate vdove tista dekleta, ki so s svojim preveč na vse plati prijaznim življenjem zapravila pravico, positi kdaj venec iz mirt. Taka dekleta so baše morala nositi sramotne vence iz slame.

Kasneje je pojasnil Nemec Schrader, da pomenja v tem izrazu slama pravzaprav postelj. Včasih so imeli namreč postelje le iz sena in slame; žlma in morska trava sta prišla pozno v rabo. Tako je pomenjala šele v poznejši dobi slama toliko kakor budo, ubožstvo; na slami spati, pod slamnato streho živeti je znatišlo slabo, nečastno životariti. Ako je mož ženo zapustil, jo je pustil na slami ležati ali ostavil jo je v bodi. Slamnata vdova je torej nesrečna, ostavljena žena. Tudi Marta v Goethejevem »Faustu« pravda, da ji je mož ušel po svetu in jo pustil samo na slami. Da pomenja slama posteljo, na kateri leži nesrečnica sama (ali nesrečnik sam) in žalostna, vidimo tudi iz slovenskih narodnih pesmi. N. pr. »Oj, ojoj! Moj d'viški stan sinoč je bil za slamo'co d'jan.« Ali: »Sama sem, na slami'ci sem... Za božjo voljo, pojdi no' heni!« — Slamnati vdovec je torej oženjen samec ali slamnata vdova omožena samica.

× **Ciklon v Baltimoru.** Iz Baltimora poročajo, da je tamkaj ogromen ciklon napravil strahovito škodo. Divljanje narave je začelo s viharjem in nalivom, vsled katerega je reka Papasco preplavila bregove, udrla v hiše in poplavlja človeške naselbine. Človeških prtljav je bilo mnogo, gmotne škode pa je za mnogo milijonov dolarjev.

× **Papež proti prozornim oblekam.** Tudi papeža so začele motiti skušnjave.

Gospodarstvo

Neugodni izgledi žitnega izvoza

V naši državi je po uradnih podatkih letošnja žetev za 35 odstotkov boljša od lanske. Imeli bomo torej velike količine za izvoz. Ker pa je letos po celotnem svetu, zlasti tudi enkrat v Evropi, žetev izpadla zelo dobro, ne bo jeresni najti kupcev tako lahko kakor doslej. Zlasti važno je, da nastopi po dolgem času zopet Rusija s svojim žitom na svetovnem trgu. Gotovo niso popolnoma zanesljive vse številke, ki jih širijo sovjetski viri o izgledih ruskega izvoza, vendar moramo računati na precejšnje količine ruskega žita, ki se bodo pojavile na svetovnem trgu in pomagale oslabiti cene.

Položaj na žitnih tržiščih se bo torej letos popolnoma preokrenil. Dočim je doslej med vojno in po vojni večinoma kipec iskal žito, bo sedaj obratno in bo moralo blago iskati kupca. Zato že opazamo povsod nazadovanje cen in slabo razpoloženje za nakupovanje. Vse kaže še na nižje cene.

Za našo državo je posebno važno, da je letos tudi pri odjemalcih našega žita Avstriji in Italiji dobra žitna letina. Ti dve naši glavni odjemalci bosta torej letos potrebovali manj vnanjega žita nego prejšnja leta. Vojvodinsko žito bo našlo istotako manj odjemalcev v pasivnih pokrajinah države.

Razvoj na žitnih tržiščih bo šel letos tudi v to smer, da bo našlo kupce v prvi vrsti ceneno in kakovostno dobro blago. Dobra letina bo imela poleg nizkih cen vendarle to dobro posledico, da bo kupec laže izbiral in ne jemal vsega, kar mu pride pod roko.

Na našem žitnem trgu so cene še vedno nad svetovno pariteto, dasiravno polagoma nazadujejo. Zato tudi izvoz skoro počiva. Žitni producenti se trdovratno upirajo znižanju cen in ni izključeno, da se bodo v svrhu obdržanja ali celo zvišanja cen v državi pojavljali poskusi rušenja naše valute, ker bi se jim s tem odprli tudi izvoz. Zadnji poskus dinarja baše izvirja iz Trsta in Dunaja, ki sta hotela oslabiti dinar, da bi ceneje prišla do našega žita.

Kljub vsemu upiranju žitnih produ-

centov bo moralo priti do znižanja cen, ker bodo sicer zaloge ostajale v skladiščih, v katerih je še precej lanskim zaloz, dasiravno je bila lani slaba letina. Kasirno pa bodo morali naši izvozniki gledati tudi na kakovost blaga. Slabega blaga bodo letos malo prodajali.

DOBAVE.

Dobava cina. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici 3. septembra pismena licitacija za dobavo 1500 kg cina. Cin mora biti iz čiste zmesi in iz mehkega svinca z najvišje 1% drugih prmesi; mehkega svinca sme vsebovati najvišje 50%. Ofertom je priložiti vzorce. Podatki so na vpogled pri gori imenovanem ravnanstvu.

Dobava grafitnih rinčic in rinčic iz kavčuka. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici je 5. septembra pismena licitacija za dobavo 40.000 komadov grafitnih rinčic in rinčic iz kavčuka. Podatki v trgovski in obrtniški zbornici in pri gori imenovanem ravnanstvu na vpogled.

Dobava naftalina, salmijaka in caherlina. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici je 14. avgusta ponovna pismena licitacija za dobavo 200 kg naftalina, nadalje 100 kg salmijaka in 10 kg caherlina. Ponudbam je priložiti vzorce, ki bodo merodajni za dobavo. Pogoji so na vpogled pri gori imenovanem ravnanstvu.

Dobava drv. Pri intendanturi komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu je 20. avgusta ustmena licitacija za dobavo 2795 m³ drv garniziji v Varaždinu. Pogoji so na vpogled pri gori imenovani intendanturi.

Dobava različnega železa. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici je 20. avgusta pismena ofertalna licitacija za dobavo različnega železa. Podatki o dimenzijah in o kakovosti železa so v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, predmetni pogoji pa pri gori imenovani direkciji na vpogled.

Dobava firneža. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici je 29. avgusta ofertalna pismena licitacija za dobavo 4000 kg firneža. Ponudbam je priložiti vzorce, ki bodo merodajni za dobavo.

Prostovoljni specifični pogoji za dobavo so na vpogled v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Dobava mesa. Pri intendanturi Savske divizijske oblasti v Zagrebu je 14. avgusta ob 10. dop. druga javna ustmena licitacija za dobavo mesa garniziji v Karlovcu do konca septembra t. l. Podatki so na vpogled pri gori imenovani intendanturi.

Dobava plait iz lanu in vlakna. Pri direkciji državnih železnic v Subotici je 25. avgusta ofertalna licitacija za dobavo plait in sicer a) plait iz lanu: 400 m v debelini 20 mm, nadalje 300 m v debelini 25 mm, 200 m v debelini 35 mm in 200 m v debelini 53 mm; b) plait iz vlakna: 300 m v debelini 30 mm. Podatki so na vpogled v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

— **Narodna banka in zagrebaška borza.** Iz Zagreba poročajo: Narodna banka, ki vrši po potrebi intervencijo na beograjskem deviznem tržišču, je razširila svoje delovanje tudi na zagrebaško borzo. To je zelo umestno, ker se včasih s prav malenkostno intervencijo mora preprečiti nazadovanje dinarja. Kot disponent Narodne banke na zagrebaški borzi je imenovan inspektor finančnega ministrstva g. Dušan Arangjelović, ki bo poleg drugega vse čas poslovanja zagrebaške borze v telefonakem kontaktu s inspektorjem finančnega ministrstva g. Jakovljevićem na beograjski borzi.

— **Prevoz drv in premoga za kurjavo.** Trgovska in obrtniška zbornica ponovno opozarja vse trgovce, obrtnike in industrije, naj skušajo po možnosti, da se preskrbijo z zadostnim kurivom na drvi in premogu za zimsko dobo še pred prvim septembrom, ker se bo po 1. septembru po naredbi ministrstva zaobračala računala tovarnina za prevoz premoga in drv po naslednjem višjem tarifnem razredu kot pa v dobi od 1. aprila do 1. septembra.

— **Trgovinski stiki s Švico.** Tvrde, ki prošjo švicarski konzulat v Zagrebu za informacije o švicarskih tvrdkah, se opozarjajo, da v dopisu navedejo ali so protokollirane, ker Švica ne želi navezati trgovinskih stikov z neprotokolliranimi tvrdkami. Tudi naj se navedejo vse reference (banke in poznane tvrdke v Jugoslaviji), da bo mogel konzulat dobiti jamstvo, da ne bo dajal informacije nepoklicanim. Švicarski konzulat opozarja, da bo dajal informacije samo na dopise, ki bodo odgovarjali navedenim zahtevam in katerim bo priložena snamka za odgovor.

— **Dobra letina sladkorne pese.** Beograjska »Pravda« doznav, da bo letošnja letina sladkorne pese ogromna. Računa se, da se bo pridelalo 14.000 vagonov.

— **Zemaljska izložba domačih proizvodov u Novem Sadu.** Na tej razstavi, ki se vrši od 11. do 26. avgusta 1923, bo zastopanih preko 70 večjih in manjših krajev naše kraljevine s okoli 45 različnimi strokami. Posetniki razstave dobe na posebno legitimacijo 50-odst. popust vozne cene v vseh razredih osebnih vlakov iz bivališča v Novi Sad in nazaj od 7. avgusta do 13. septembra 1923. Interesenti, ki hočejo posetiti to razstavo, dobe tudi pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani legitimacijo za 50-odst. popust. Te legitimacije stanejo 30 Din.

— **Poljedelska izložba v Starem Bečeju.** Ministrstvo za poljedelstvo in vode je odobrilo podporo kmetijski podružnici v Starem Bečeju v svrhu prireditve velike poljedelske izložbe, ki se bo vršila 26., 27. in 28. avgusta.

— **Finančna kontrola v Vojvodini.** Iz Vojvodine se je vrnila v Beograd inspekcijaska komisija ministrstva financ. Komisija je vršila pregled bančnih in trgovinskih firm v Vojvodini. V nekaj dneh bo komisija podala referat finančnemu ministru, ki bo odločil gotove mere proti onim firmam, kjer so se našle kakšne nekretnosti.

— **Plovba na Jadranu.** Po obvestilu zagrebaške trgovinske in obrtne zbornice se vrši redni promet Bakar-Kotor s parobrodrom »Petka«. Odhod iz Bakra vsako soboto ob 18. uri.

— **Oprostitev davka na izpraznjenem ozemlju.** Ministrski svet je sklenil, da sta Sušak in tretja cona za leto dni oproščena davkov.

— **Zetev tobaka v Bosni.** Stanje tobaknih nasadov v Bosni je letos zado-

vo. Posajeno je več nego lani, ker je država povišala cene.

— **Položaj na madžarskem vinskem trgu.** Na madžarskem vinskem trgu je nadomestilo nastopilo budo naraščanje cen in sicer so narasle cene v nekaj dneh za 100 odstotkov. Kljub temu se zatrjuje, da so cene še prenizke, in se že danes plačujejo za novo vino višje cene nego za staro. Vinogradi kažejo zelo dobro. Uvoz madžarskega vina v Švico so švicarske oblasti znatno omejile. Uvozna pristojbina se je znižala od 1 švicarskega franka na 50 centimov pri hl. Poleg tega se je dosedanj mesečni uvozni kontingent zvišal od 50 na 75 vagonov.

— **Omejitve devizne špekulacije v Grčiji.** »Havas« poroča iz Aten, da je grška vlada sklenila zabraniti devizno špekulacijo izven borze. Dalje je zaključila nadzorovanje bank in narodno, po kateri se mora del blagovnih kreditov plačati v drahmah.

— **Poljsko narodno premoženje je vredno po statistiki poljskega finančnega ministrstva 88.041 milijonov poljskih goldinarjev.**

— **Povišanje poljskega carinskega koeficienta.** Poljske uvozne carinske doklade so se s 1. avg. povišale, in sicer navadni koeficient od 15.000 na 24.000 in znižani koeficient od 12.500 na 18.000 odstotkov proti predvojni višini.

— **Otok bankovcev v Nemčiji se je v zadnjem tednu julija povečal za 688.1 milijarde na 31.824.8 milijarde mark.**

— **Nemško zlato posojilo.** Kakor poročajo iz Berlina, se pripravlja domače zlato posojilo, ki ne bo omejeno na gotovo vsoto, temveč ilimitirano.

— **Otok bankovcev v Rusiji znaša kakor poroča »European Commercial«**

350 milijonov rubljev v zlatu pred vojno.

— **Južna železnica.** Po vesteh iz Pariza je reparacijska komisija, kateri se je kakor znano, moral predložiti v Rimu sklenjeni dogovor glede južne železnice, odobrila ta dogovor, s pridržkom, da bo tudi kontrolna komisija Zveze narodov odobrila dogovor.

Trboveljski premog in drva
ima stalno v zalogi vsake množine
Družba ILIRIJA, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

Modni atelje

M. Šarc
Ljubljana
Kongresni trg 4

Zaročena
Vida Leskovšek
Ludovik Manko
trgovca
dan 30. julija 1923
Oče St. Ladart

Gradbeno podjetje
Ing.
Dukić i drug
Ljubljana
Bohoričeva ulica 24.

INSERIRAJTE
: V »JUTRU«

V Casinu na Bledu
gostuje samo dva dni
in sicer 4. in 5. avgusta ob 9. uri zvečer
Annita Berber
Sebastian Droste
s svojim frapantnim sporedom.

Mesni izdelki
Prehajeno meso
Goved
4045
CENTRALNA VNOVČEVALNICA priporoča svoje prvotne mesne izdelke vsem cenjenim odjemalcem, vsak dan dvakrat sveže hrenovke, tlačenke, jetrne pastete, druge klobase in najizbranejšo specialiteto. Nadalje razpolaga z vsemi vrstami prekajenega mesa.
Peča se z živo in zaklano živino ter razprodaja na svojih stojnicah na Vodnikovem trgu 1a goveje meso po konkurenčnih cenah.
Centralna vnovčevalnica d. z o. z.
v Ljubljani.
Export Zahtevajte cenikel Export

Otvoritev začetkom avgusta
Pension „Metropole“
Beograd, Kosmajska št. 30
v bližini Terazije in Knez Mihajlove ulice
(Grande passage)
Moderno urejene sobe, okusna hrana, cene zmerne.
4025
Chládek - Žižek.

PLAKATIRANJE

v Ljubljani, Beogradu, Zagrebu ter vseh ostalih krajih Jugoslavije in inozemstvu

OSKRBI

ALOMA COMPANY

ANONCA IN REKLAMNA DRUŽBA Z O. Z.

CENTRALA LJUBLJANA
KONGRESNI TRG 3

BEOGRAD PODRUŽNICA
BREMSKA UL. 9

IN SERIRANJE

v vseh časopisih, revijah, koledarjih v J. Z. glavni in inozemstvu po originalnih cenah

Ljubezenski roman iz najsramotnejše dobe človeške zgodovine.

Na znak velikega inkvizitorja so mučitelji slekli obtoženca do košulje. Potem je pristopil Peter Arbues in je dejal s hlinjeno nežnim glasom:

«Sin moj, priznajte svoje zločine in ne žalostite naše duše s svojo trdo-
vratnostjo in zakrknjenostjo! Prih-
ranite nam bolest, da bi morali postopa-

ti z vami! po strogin, a pravičnihi ukazih svete inkvizicije! »

Grof ni odgovoril ničesar. Pogledal je inkvizitorja z mrmrlim, ostrim pogledom, polnim plemenite kljubovalnosti in studa.

»Ispovejte se in priznajte!« je nadaljeval Peter Arbues z neverjetno vztrajnostjo, a že vedno a binavsko milim in krotkim glasom. »Vaši očetje v Bogu smo, in vodi nas samo nesebična želja, da rešimo vašo dušo. Pogum, moj sin! Pogumno priznajte vas otme pogube na onem svetu in vam že tukaj prinese pravično kazen. Obtožite se torej svojih grehov!«

»Rekel sem že, da se ne morem obtožiti grehov, ki jih nisem storil,« je odgovoril mirno gubernator. »Dokler nisem blazen, bom govoril istino. Ako zblaznim, bom morda govoril kar hočete vi.«

»Sin moj,« je nadaljeval sodnik, »kako me boli vaša nespokornost! Boga prosim, naj bi ganil vašo dušo; brez njegove milosti ste brezpogojno izgubljeni. Kajti ali duh vas tma popolnoma v svoji oblasti in ne pusti, da se skesate. Molite z menoj, ako vam je mogoče, da se vas Bog usmili in vas razsvetli sveti Duh!«

Hkratu je Peter Arbues pokleknil poleg obtoženca in je tiho in s pobožnim ponašanjem mrmral nerazumljive molitve. Nato se je prekrizal večkrat po vrsti, se bil ponizno po prsih in si kakor v zamaknjenju z obema rokama zakril obraz.

V tem hipu ni bil grozoviti inkvizitor dozdevno nič drugega kot pohleven dominikanec, ki je molil za grehe drugih in se jokal nad njimi. V istini pa je bil krivoleden fanatik in ostuden komedijant.

Naposled je vstal.

»Nesrečni suženj hudobnega duha,« je slovesno vzkliznil, »ali je Bog uslišal moje goreče molitve in je odprl tvoje zaslepele oči, ki ne spoznajo več prave vere!«

«Moja vera cutane vedno ista,» je odgovoril Argoso. «Niti za hip je nisem zatajil. Kakor sem jo sprejel od svojega očeta, ki je bil pobožen kristjan, tako jo tudi ponesem s seboj v grob.»

«Bog mi je priča, da sem nedolžen na tem!» je bolestnoeladkobno zajelal inkvizitor in obrnil svoj pogled kvišku. «Zastavite mu vprašanje vrvice, je nato ukazal rabilcem.

Obtoženca je spreletela groza. Zamizal je. Po ušesih mu je čudno zabobnelo; potne srage so mu pokrile vse telo. Krvniki so nategnili vrvi, ki je visela nizdol.

«Stavljati imate vprašanje tako dolgo, da se nam ne bo zdelo primerno prenehati,» je dejal inkvizitor strogo. «In če se medtem izpraševanjem obtoženec svije ali zlomi kak ud, da, ako morda celo umrje, izjavljam tu v pričo vseh, da zadeva krivica edinole nje ga. — In sedaj naj se izvrši božja volja!» je pristavil, medtem ko je istegnul roko proti mučiteljem.

Zakrinkanci so zgrabili nesrečnega gubernatorja, s enim koncem vrvi so mu povezali roke na hrbtni, drugi konec pa so mu nategnili in so s pomočjo škripca potegnili obtoženca vrvi pod strop. Potem so izpustili vrvi, da je priletela uboga žrtev inkvizicije skoraj prav do tal.

Nesrečnej se je tako nategnil in pretresel, da se je malodane onesvetil. Mučitelji so čakali par minut, da si je nekoliko opomogel; kakor hitro je odprl oči, so ponovili svoje početje, ki se je stopnjevalo in je postajalo čim dalje hujše.

Tako so mučili grofa vso uro. Gubernator ni niti zajelal. Toda v njegovih prsih je hropelo, kakor da se bliža njegova zadnja ura. Zdelo se je, kakor da se njegove osteklenele oči zdajzdaj zapro v poslednjem anu. Vrv, ki je vezala njegovi zapestji, se je zaledila tako globoko v meso, da je mučenčeva kri tekla po vsem telesu in je

Na posled je bilo konec tega strašnega »izpraševanja«. Ko so nesrečnega gubernatorja odvezali, je kakor mrtvece telebnili na mokra umazana tla. Njegovi izpahnjeni udje in njegove raztrgane mišice niso bile več spoznavne, da bi držale telo pokonci.

Bil je strašen, a se pretresujoč pripor. Videti tega še nedavno krepkega, velikega in slinega moča najlepših let sedaj vsega zlomljenega, uničenega in obsojenega na smrt, še preden se je pršila sodba ...

«Odvedite nesrečnega nazaj v ječo!» dejal Peter Arbues z glasom globote tuge. «Za danes bodi dovolj.» Poem se je obrnil k drugemu inkvizitoru in pristavil: «Brat moj, ne pozabite moliti za tega nesrečnega!»

Taki so bili vsi inkvizitorji. V svojem srcu do skrajne sile neusmiljeni in trvolčni so se kazali hinavsko sočutne in pristržno dobre.

Dva moža sta dvignila omedlelega gubernatorja.

Grof Argoso se ni gonil. Zdelo se je, da je mrtov.

XIX.

Inkvizicijska ječa.

Bila je polnoč. Vsa Sevilla je spala razen žrtev po kletnih ječah inkvizicijskih. Okoli temne jetnišnice ni gorela nobena luč in vlada je smrtna tišina. Kajti ti grobovi, v katerih so tlačili živi ljudje, so bili preveč globoki in njih zidovi preveč debeli, da bi bil mogel dopeti stek in krik na površino tal.

Pater Jožef in Dolores sta se po srestih bližala stranskim vratcem jetnišnice. Oba sta bila oblečena v črni neniških kutah, da bi ju nihče ne razočil. Ker sta imela kapuce pokrito, bi moral vsakdo misliti, da sta dva mehiha. Toda v temi sta bila sploh neridna. Pater Jožef je potkal na vrata, ki so se takoj odprla.

Naglo sta vstopila. Tudi na vlač-

... hodniku na gorena nožena rana, rana so se naglo zaprla, ne da bi za-
kripala.
«Vse v redu?» je šepnil domini-
canec.
«Vse», je odgovoril Coco. «Samo
prosim: tiho in urno! Ob eni pride moj
slednik in tudi kontrola se morda
rikaže odkod.»
Kakor so se dogovorili pri gospo-
dani, je prijel Coco patra Jožeta in
Dolores pod pazduho in ju je vodil po
hodniku, ki je imel več ovinkov, nato
o kamenitih stopnicah navzdol in zo-
pet po temnem hodniku sedaj na des-
no, sedaj na levo. Ker je vladala tema,
so se premikali le počasi.
Naenkrat so začutili strašen smrad.
Kakor bi hodili ob odprtih straniščih
polnih in nikoli izčiščenih, jih je du-
šil smrad, da so se obotavljali iti dalje.
Tendar se je Dolores premagala, si
ščela z robcem nos in ujeta ter stopa-
la ob Cocovi roki kakor omamljena.
Toda gnusni smrad je postal ved-
no neznosnejši in tako rekoč vedno
bebežljivi. Dolores je omahovala, znoj-
ne kapljice so ji pokrile obraz in za-
čela se je daviti. Zelodec ji je obra-
nil in loveč savi je grgotala:
«Ne morem . . . ne morem več . . .
nežimo nazaj! Zaduši me . . .»
«Samo še par korakov!» je šepetal
Coco in ovil roko okoli Dolorinega pa-
sa. Saj je čutil, da dekle skoraj ome-
šava. Krepko jo je stisnil nase in po-
pešili hojo.
In res je postal zrak vsaj znosno ti-
nejši. Nekje pod stropom je morala
biti odprtina, skozi katero je prihajal
a hodnik čist zrak, ki je redčel gosti
adušljivi smrad.
«Ah», je vzdihalo dekle, «v takem
mradu mora živeti moj oče? To je
dočinstvo . . . peklenska globa!»
«Le pogum, sennorita,» jo je bralci
ater Jožef. «Vaš gospod oče je pe-
reben vzpodbujanja. Čemu smo sicer
rišli semjak, ako ne, da damo pogu-
na nesrečniku!»

stanejo z državnim davkom na izserete vred do 20 besedi Din 8[—], vsaka nadaljnja beseda 50 po
več. — Plača se vedno naprej (lahko tudi v znakih). Na vprašanja odgovarja uprava in, ako je vprašanje
slojčena znanja za odgovor ter manipulacijska pristačina (1 Din).

NAL

ARKO COGNAC MEDICINAL

Domače vesti

ANITA.

Brez vsakega dvoma: smo že mo-
neml.
Ne samo, da imamo petnajst ali tr-
deset strank z mnogimi frakejmi, im-
amo tudi še marsikaj več. Na primer
Male oglase, ki jih čitam vsak dan
in katere že drugi skušajo posnemati.
Imamo stavke in avtomobile, ki razna-
vajo. Imamo velike sejme, sportne
ekipe, sodne razprave, bančne polome,
kongrese in sploh vse, kar dela gar-
nito kompletno. Sedaj so prišli v Ljub-
ljano novinarji, jutri učitelji. Za-
teb se je moral lecos zadovoljiti z
esperantisti. Tudi igralnica smo že ime-
li na Bledu. Resnično, resnično vam po-
vem: «Ni je velike ideje na svetu niti
okreta, da bi se ga ne udeleževali tudi
mi...»
«Clou sezona» in «ljubljenec občini-
ne» je sedaj že tudi pri nas. London,
Paris in Bukarešta sicer ničesar ne
vedo o tej zvezdi, tem bolj pa je «star»
laven na Dunaju, Budimpešti in men-
je v Berlinu. Pred par dnevi so mi
laskati naznanili tudi nič hudega slu-
žbenim ljubljancem, da se je blejske-
mu kazinu posrečilo pridobiti za dva
večera alavnoznanu plesalko gospo
Anito Berber in njenega prijatelja in
premljevalca Boštjana Droste.
Ni še dolgo, kar je organ naše naj-
više, namreč denarne intelligencije, «In-
teressantes Blatt», prinesel njeno sliko.
Sevrastenična ženska z navadnimi, ne-
koliko židovskimi potezami, pa fino
kolo, še dokaj lepih oblik, vendar nič
posebnega. Le to je baže posebno, da
je dala gola fotografirati v banji, z
telefonsko slušalico v roki. Senzacija
na nekatere starejše gospode, ki so že
pešali. V ostalem nastopa slavna An-
ita tako tudi na odr. Včasih je bolj
stih manj, včasih čisto gola. Sodišče
je preganjalo, menda dunajsko, in
na je izjavila, da ne more drugače, ker
je tako doživlja s občutkom svojo
lesno umetnost.
Jaz pojdem na Bled. Gledal bom pa
njen Anito, vsaj po prvi pol uri,
in bolj pozorno to publiko, to jugoslov-
no haute volée, in njene obraze. Ne
sem, če bo Anita gola tudi na Bledu.
Najbrže. Da bo mnogo bolj gola to ob-
stoj, je gotovo. Te pikantnosti ne
more izgubiti. Ni mi ni ostalo prihr-
ajeno. Kakor imamo svoje mistike,
tako imamo svoje cinike. Voleurici
inhibicijem poganja svoje cvetove
nad našimi močvirji. To je samo
konstatacija. Zgraja naj se maziljeni
boralci, za katerega je Anita gotovo
večja senzacija, kakor za resničnega
mika ali pa za zdravega Janeza, ki
dobro vé, da je neke vrste najvišja
umetnost le za to, da olajša prena-
jeje mošnjike.
Bolj, ko Anita gola pleča in neko-
ko suhljati boki me zanima statistika:
Namreč, ali bo večji obisk na dveh ve-
erih Anite, ali v dveh dneh pri Me-
troviču?
M. A. C.

• **Prihod novinarjev v Ljubljano.** Danes ob 11. dopoldne se odprli v zbor-
nični dvorani univerze IV. kongres
druženja jugoslovanskih novinarjev.
Udeleženci iz Beograda, Novega Sada,
Sabitice in Sarajeva so dospeli včeraj
dopoldne radi železničarske stavke
reko Karlovca na dolenski kolodvor,
kjer so jih sprejeli ljubljanski tovarši.
Agrebeni in češkoslovaški novinarji
prišpejo danes dopoldne. S kolodvora
o ljubljanski novinarji spremlili goste
na odreja jim stanovanja, zvečer pa
je vršil prijateljski sestanek na ve-
ndi restavraciji pri «Zvezdi».

• **Zastopniki vlade na učiteljskem**
kongresu. Kongresa Udruženja jugo-
slovanskih učiteljev v Ljubljani se ude-
leži kot zastopnik prosvetnega ministra
učelnik dr. Svetolik Stefanović, kot
zastopnik prosvetnega ministrstva pa
učelnik Jovan Gjorgje Jovanović.

• **Novi jugoslovanski poslanik v Pra-
gi.** Za jugoslovanskega poslanika v
Pragi bo v najkrajšem času imenovan
gosp. Ljubomir Nešić, pomočnik vna-
plega ministra. Nešić uživa v diplo-
matskih krogih sloves odličnega diplo-
mata.

• **Zdravilišče za deco.** Med Crikve-
dico in Selcem na Primorskem je gospa
Slavka Gruić kupila trinadstropno vilo
in uredila v njej «Ameriški dom za
poje sirote». V vili bo lahko nastanje-
nih 40 do 50 otrok iz siromašnih slo-
ev, ki nimajo denarnih sredstev, da
bi se zdravili v morskimi kopališčih.
Otroci se bodo menjavali vsak mesec.
Ker je podnebje precej milo, se bodo
otroci lahko sprejemali do konca mese-
ca novembra. Za brezplačno zdravlje-
je v tem domu se bodo zavzela tudi
nana druga ženska društva.

• **Društvo vpokojenih oficirjev raz-**
ščeno. Z odlokom pokrajinske upra-
ve za Hrvaško in Slavonijo z dne 1.
m. je iz javnih obzirov razpuščeno
društvo «Udruženje umirovljenih ofici-
ri i vojnih činovnika u Hrvatskoj i
Slavoniji».

• **Zborovanje škofov v Zagrebu.** V
Zagrebu se bo vršilo po evharističnem
kongresu zborovanje katoliških škofov
cele naše države. Shod je sklical za-
rebiški nadškof dr. Bauer.

• **Jubilej knezoškofa dr. Jegliča.**
Ljubljanski knezoškof dr. A. B. Je-
glič je obhajal včeraj v svojem rojst-
nem kraju v Begunjah na Gorenjskem

svojo zlato mašo. Po želji jublanta se
je slavnostni spomin praznoval le v
ožjem krogu.

• **Preganja Hrvatrov v Zadru.** Po-
vodom prihoda italijanskega prestolo-
naslednika Umberta v Zader so italijan-
ske oblasti zaprle znatno število Hrvat-
ov, med njimi tudi znanega novinarja
Joe Matošića, ki je po izgonu iz Zadra
obiskal svoje starše v Zadru. Ra-
di tega šikaniranja je bil pri jugoslo-
vanskem konzulatu vložen protest.

• **Dar francoske vlade našim zdrav-**
nikom. Francoska vlada je novousta-
novljenemu društvu sekundarnih zdrav-
nikov v Beogradu potom svojega po-
slanika na našem dvoru poklonila bo-
gato knjižnico, obsegajočo nad 400
znanstvenih del. Dela so večinoma na-
stala v povojni dobi. Izdali so jih naj-
boljši francoski medicinski strokov-
njaki.

• **Naši železniški projekti.** Iz Beo-
grada javljajo, da je ministrski svet
odobril potrebne kredite za ureditev
železniških prog in mostov. V ministr-
stvu za pri-tem se izdelujejo načrti in
proračuni za gradbo železniških prog,
potrebni v politično - gospodarskem
in strateškem pogledu. Najprej se
prične s trasiranjem jadranske proge.
Delo prevzame neki inozemski konz-
orcij.

• **Naš poštni promet z Rumunijo.** V
Temešvaru se je vršila konferenca na-
ših in rumunskih delegatov, na kateri
se je razpravljalo vprašanje ureditve
poštnega prometa med našo državo in
Rumunijo. Storjeni so bili važni sklepi
glede medsebojnega prometa.

• **Turške provokacije v Prištini.** Beo-
grajski «Politiki» se javlja iz Skoplja,
da so Turki na potu med Prištino in
Labom napadli nekega našega vojaka
ter ga ubili. Dogodek je izzval v Priš-
tini veliko razburjenje. Ogromna množ-
ica ljudstva se je naslednjega dne po-
dala pred divizijsko oblast ter zahte-
vala zaščito za naš življenja na Kosovem.
Ko je komandant izjavil, naj se zaščita
naših ljudi s mirnim srcem prepusti
oblastim, se je ljudstvo začelo razhajati.
Mladina pa se je napotila v «čarši-
jo» ter razbijala turške trgovine. Pri
spopadu s policijo, ki je ščitila turško
imetje, je bil težko ranjen četnik Ovet-
ko Rajković. Red je bil kmalu zopet
vzpostavljen.

• **Imenovanja v šolski službi.** Minister
prosvete je imenoval za nastavnike na
starih službenih mestih: Adolfa Robi-
do in Josipa Bačiča za profesorja na
državnem moškem učiteljsku v Ljub-
ljani; Adelo Zajc za profesorico na
ženskem učiteljsku v Ljubljani; Anto-
na Kovačiča za glavnega učitelja na
vadni moškem učiteljsku v Mariboru;
Karla Pribila in Josipa Fistravca za
glavna učitelja in Ivana Sprachmanna
za profesorja petja in glasbe na držav-
nem ženskem učiteljsku v Mariboru.

• **Iz magistratne službe.** V zadnji taj-
ni seji občinskega sveta ljubljanskega,
o kateri smo že včeraj poročali, je ra-
zen že omenjenih imenovanj magistrat-
ni ravnatelj dr. Milutin Zarnik pomak-
njen v 4. činovni razred, ravnatelj
mestne elektrarne inž. Alojzij Čuha pa
v 5. činovni razred. Načelniku mestne-
ga knjigovodstva Ivanu Volcu je bilo
izrečeno priznanje za vestno službova-
nje.

• **Smrtna kosa.** V Celju je umrl v če-
rtlet v javni bolnici gojenec rudarske
šole, g. Ivan Knežević.

• **Ivan Meštrovič vnovič v Ljubljani.**
Na povabilo «Narodne galerije» prispe
mojster Ivan Meštrovič danes za par
dni v Ljubljano, kjer se je nekako in-
kognito mudil že pred 15 dnevi. Me-
štrovič, ki prispe v Ljubljano dopol-
dne ob 10.13, bodo sprejeli na kolo-
dvor odbor «Narodne galerije» in za-
stopstvo mestne občine, katerim se bo
brezdvomno pridružilo tudi veliko šte-
vilo občinstva.

• **Kongres Mednarodne konfederacije**
študentov se vrši v zadnjih dneh sep-
tembra t. l. v Oksfordu in Londonu.
Ker je potrebno, da na kongresu na-
stopijo delegati slovanskih študentskih
organizacij enotno, se vršijo te dni v
Ljubljani konference med zastopnikom
Osrednje zveze češkoslovaških študen-
tov z zastopniki Centralnega tajništva
jug. napr. omladine iz Slovenije in Jug.
akad. kluba «J. Janušić», ki naj med ju-
goslovanskim dijaštvom pripravijo ter-
ren za enoten nastop na kongresu. Isto-
časno se vršijo tudi pogajanja za usta-
novitev osrednje zveze jugoslovanske
akademske omladine ter za čim ožje
sodelovanje jugoslovanskega dijaštva s
češkoslovaškimi kolegi. Ob tej priliki po-
zdravijo omenjeni delegati tudi kongres
Udruženja jugoslovanskih novinarjev.
Češkoslovaški delegat g. Ludovit Ru-
hmann, ki je tudi delegat češkoslovaškega
dijaštva v Mednarodni konfederaciji
je obiskal v isti misli tudi Zagreb in Beo-
grad, v Sofiji pa se je informiral o sta-
nju in gibanju bolgarskega dijaštva in
o možnosti vstopa bolgarskega študen-
stva v Mednarodno konfederacijo štu-
dentstva.

• **Vidiranje potnih listov za Švico.** Švi-
carski konzulat v Zagrebu opozarja, da
vidira potne liste samo v dopoldanskih
uradih. Popoldne se bo vidiralo
samo izjemoma za primer bolezni, smr-
ti in drugih neodložljivih potovanj. Ob-
enem opozarja konzulat vse družbe, ki
se bavijo s prevozom izselencev, da
zahteva švicarska vlada za take trans-
porte kolektivni vizum (potrebno je

najmanj 30 oseb); sato na omenjeno
družbo ne predložijo konzulatu poedi-
nih potnih listov, ampak naj jih pošlje-
jo skupno, zbrane po transportih, pod
pogoji, katere jim je konzulat svoječas-
no priobčil.

• **Uniforma na prometnega ministra.**
Beograjska «Pravda» beleži, da promet-
ni minister g. Velizar Janković sadnje
dni konference z nekaterimi uglednimi
beograjskimi krojači o projektu svoje
paradne uniforme. Želi si železničarsko
uniformo z generalskimi pletenicami na
ramah in z zlatimi lampasi. K temu se
predvideva še maršalska palica. Pravi-
jo, da ministru Jankoviću, ki sicer ni-
koli ni nosil uniforme, niti šajkače, za-
nimivi projekt provzroča obilo brige.

• **53 let v javni službi.** Dne 31. julija
t. l. je dokončal upokojeni, od svoje
upokojitve pri mariborskem okrajnem
glavarstvu zaposleni, Korošcem dobro
znani narodni bojevniki, g. nadučitelj
Fran Podobnik, svoje 53. službeno leto.
Vred obolelosti se je s tem dnevom
odpovedal tej službi, ki jo je ves čas
opravljal marljivo in vestno.

• **Radikalni prvak in bigamija.** Pod-
predsednik radikalne stranke v Sombor-
u se mora pred sodiščem zagovarjati
radi bigamije. Bil je že v Srbiji ože-
njen, a se je v Somboru pred dvema
letoma znova oženil a hčerko nekega
velepovestnika. Ob vročih obtožnicah
je podal demistijo svojega podpredsed-
ništva.

• **Za potnike v Ameriko.** Generalni
izseljeniški komisariat v Zagrebu jav-
lja: Izseljeniški odposlanec Jugoslavije
v Newyorku (naslov: 443 West 22 nd
Street, Newyork N. Y.) naznanja, da
je njegov urad v stikih s društvom, ki
daje izselencem po svojih vodilnih po-
tebah navodila in informacije (New-
york Travelers Aid Society). Društvo
opravlja službo na železniških postajah
in v lukah, pa tudi na Ellis Islandu. Iz-
seljenci, ki potujejo v Newyork, naj
vprašajo za slučaj, ako pridejo v luki
ali na železniški postaji v neprikloni ali
bi imeli na Ellis Islandu težkoče, za vo-
diča omenjene organizacije (Quide of
the Travelers aid Society), ki jim bo
dal potrebna navodila. Dalje naznanja
državni oddelek za delo in industrijo v
Pensilvaniji, da je državni urad za na-
meščenje v Filadelfiji (State employ-
ment Office) pripravljen, poskrbeti na-
šim izseljencem primerno namestitev.
Izseljenci v Pensilvanijo se opozarjajo,
naj se v slučaju potrebe obrnejo na na-
šega izseljenškega odposlanca v New-
yorku.

• **Grozde na ljubljanskem trgu.** Na
ljubljanskem trgu se je v zadnjih dneh
pojavo grozde. Grozde je dobre ka-
kovosti, a cene so razmeroma zelo vi-
soke. Kilogram boljega blaga stane do
100 kron.

• **Pojasnilo.** Da ne bo kake nepotre-
be pomote, javljamo, da g. Josip Mazej,
občinski in hranilnični tajnik v Šošta-
nju, ki slučajno tudi stanuje v Topol-
šici, ni identičen s onim Josipom Ma-
zejem iz Topolšice, ki je bil, kakor
smo pred nekaj dnevi poročali, obsojen
radi tavnine usnja na dva meseca za-
pora.

• **Zagoneten voz.** Dne 2. t. m. zjutraj
se je premikal skozi Dolno Lendavo
voz, natočen z dvema majhnima
omarama in zabojema. V posebni ko-
šiji sta ga spremljala do madžarske me-
je ravnatelj madžarske hranilnice Pol-
lak in bivši madžarski odvetnik dr.
Wollak. Sodeč po tovoru, bi voz speljal
lahko en konj, tako sta ga v vlekla
dva močna konja. Dolinlendavski me-
ščani so spremljali zagonetni voz z iro-
ničnim smehljajem: Bilo srečno!

• **Težka kolesarska nezgoda.** Monter
elektrarne v Zagradcu, Fran Meke, se
je v sredo popoldne vozil s kolesom
proti domu. Vozil je tudi 20 kilogram-
ov železa. Pri mostu čez Krko je s
kolesom vred padel v vodo in se smr-
nonevarno poškodoval. Prepeljal so ga
v bolnico. Po zdravniški izjavi je malo
upanja, da bi okrevl.

• **Samomor v Kranju.** V nekem hote-
lu v Kranju si je Peter Frelj iz Gorice
nad železniki prežezal vrat. Pri njem
so našli nahrbtnik poln čipk ter znatno
vsoto denarja.

• **Ponarejevalci bankovcev pod klju-
čem.** V Aleksandrovo na Krku so pri-
šli na sled večji tolpi tihotapev s po-
narejenimi bankovci, ki so ogoljufali na
stotine naših ljudi, ponajveč naših
Amerikancev. Vodje te tolpe so: An-
drej Puh iz Aleksandrova in njegova
dva sina Anton in Nikola, ki so imeli
svoje agente po vseh večjih krajih oto-
kov Krk, Rab, Pag in sploh v gornjem
Primorju. Izročeni so generalnemu in-
spektoratu ministrstva financ. Proti
njim je uvedeno kazensko postopanje.

• **Ali ste se že prepričali o kakovo-
sti «Itofant» hranilne moke za dojen-
čke in otroke.** Glavna zaloga: Drogeri-
ja «Adrija», Ljubljana, Selenburgova
ulica. 157

KRVAVA DRAMA V OSIJEKU.
Prošlo sredo zvečer sta dva vojaka
pri vojašnici kralja Petra v osiješkem
predmestju začela z bližnjega polja ob-
upon vzdihovanje in pritažene krike.
Ko prihitita na kraj, opazita dva mo-
ra in eno žensko v hudem pretepu. Prvi
mož je sredi zeljnih glav klečal na dru-
gem, ki je ležal v krvi in se bori z
življenjem. Vojaka takoj alarmirata
vojaško stražo, toda ko je dospela, je
okrvavljenec že izdihnil. Morilec in že-
nsko je straža takoj odvedla na policijo.
Pri zaslišanju je morilec Pavel Sza-

bo izjavil, da je umorjeni Zarija Subo-
tić že več let ljubimkova z njegovo že-
no Marijo. Ko sta prošlo sredo zakon-
ca hotela odpotovati na svoje posestvo
v Markušici, jima je na kolodvoru ne-
prestano sledil za petami Zarija Subo-
tić in končno na peronu hotel s silo
odtrgati Marijo od njenega soproga.
Zakonca sta se vrnila v mesto in Za-
rija za njima. Ko so dospeli v pred-
mestje med vrtove, je Zarija z nožem
v roki hotel napasti Marijo, nkar je
tudi Szabo potegnil nož in sunil Zarijo
v vrat in srce. Zarija je izdihnil v krat-
kih minufah. Oba zakonca Szabo sta bi-
la izročena državnemu pravdnistvu.

Protestna stavka železničarjev
24urna protestna stavka železničarjev,
ki je izbruhnila v noči od četrtka na
petek, je končana.
Upoštevaajoč resnično bedo državnih
nameščencev ter nesocialno stališče ra-
dikalskih mogotcev, je stala vsa javnost
s priručnimi simpatijami na strani stav-
kujočih, četudi je marsikdo principie-
len nasprotnik štrajkov. Ni nobenega
dvoma, da je morala stavka kot taka,
t. j. stavka kot poslednji obupni po-
kus, ki naj predoči merodajnim fak-
torjem akrajno resnost materijelnega
stanja državnih nameščencev, odpreti
marsikomu oči, da tako kot dosedaj ni
več mogoče tretirati vprašanja državnih
uslužbencev. Ta efekt je morala stavka
doseči pri treznih in pametnih državnih
kudih tudi ne glede na to, da se stavka
ni docela posrečila. Pogrešek je bilo ve-
liko in grešnikov še več.
Kardinalna napaka je bila, da se je
stavka lokalizirala le na Slovenijo in
mali del Hrvatske. Akcijski odbor bi
se moral zavedati, da stavkarske akcije
v tem obsegu in v obče državnih vpra-
šanjih ne morejo doseči zaželjenega
efekta. Druga pogreška je bila pomanj-
kanje potrebne organizacije. Ne zado-
stuje, da par generalov dobro misli,
treba je izvesti organizacijo stavke do
zadnjega moža. Tega se ni storilo, ker
bi sicer ne moglo nastati take disonan-
ce med posameznimi kategorijami dr-
žavnih nameščencev. Izgleda, da akcijs-
ki odbor daleko ni bil kos svoji težki
nalogi.
Tretja pogreška je bila razdvojenost
in needinost javnih nastavlencev. Še
največ enotnosti je pokazalo osebje
južne železnice, četudi tu ni bilo po-
polne harmonije. Državni železničarji
so očitno pod pritiskom razmer klo-
nili, istotako tudi poštni in ostali dr-
žavni nameščenci. Sila državne uprave
je bila velikanska. Direkcija železnice
v Zagrebu je z nepopisnim terorjem ter
s pretno takojšnje odpušitve vzdrža-
la promet. Izdan je bil tudi vpoklice na
orožne vaje za vse železničarje od 18.
do 50. leta. Ako je akcijski odbor po-
denjeval državno silo v tem pogledu,
ali jo morda celo ignoriral, ne zasluži,
da je imel v rokah tako važno in da-
lekosežno akcijo.
Stavka, ki je bila določena za Slove-
nijo in ozemlje do Siske, se je razvila
samo v stavko južnih železničarjev. Na
Stajerskem so se ji tekem dneva pri-
družili tudi poštni nameščenci. Tako je
vsaj mogoče sklepati, ker so bile brzo-
javne in telefonske zveze z Mariborom
in Avstrijo pretrgane. V Ljubljani sami
se je stavki pridružil samo invalidski
oddelek poverjenstva za socialno
skrbstvo ter nekaj poedincev, sicer je
bilo vse na delu. Opaziti je bilo pre-
cejšnje vznemirjenje med državnim na-
meščenstvom, ki bi rado dalo duška
svojemu ogorčenju nad mačehovskim
postopanjem vlade z njim, a ni moglo.
Južni železničarji, ki so stavkali z
malimi izjemami vsi, so izvedli stavko

v popolnem redu in se ni mir kaži na
kjer. Vlaki, ki so bili v noči od četrtka
na petek na potu, so se opolnoči usta-
vili na glavnih postajah. V trenutku je
zastal ves železniški promet. Prisade-
tega občinstva se je polastilo sicer ve-
liko razburjenje, posebno, ker so se
razširile med njimi valed neinformira-
nosti o položaju deloma uprav tatarske
vesti, kakor o revoluciji v Sloveniji, o
več tednov trajajoči stavki itd. Šele pu-
razjasnjenju situacije so se ljudje po-
mirili. Uvideli so paš upravičenost
stavke. Dolenski vlaki so vozili v
Ljubljani do glavnega kolodvora, go-
renjski do Šiske. Sicer pa je le sim-
plonski ekspres pasiral včeraj vožnjo
skozi Ljubljano proti Trstu in so ga
vodili južni železničarji. Pri prihodu
dolenskih vlakov na glavni kolodvor
so južni železničarji izvižgali svoje dr-
žavne tovarše. Beograjski vlak je bil
dirigiran včeraj preko Karlovca. Z njim
so se, ob 16. pripeljali tudi udeleženci
novinarskega kongresa iz Beograda,
Subotice, Novega Sada in Sarajeva in
nekaj udeležencev učiteljskega kon-
gressa.
Na kolodvorih je šiviljenje kakor iz-
umrlo. Opravljala se je le varnostna
služba in je bila postajna straža oja-
čena. Tudi razna državna poslopja so
bila policijsko zastražena. Občinstvo,
ki je bilo še pravočasno obveščeno o
stavki, je odlofio nameravana potova-
nja in se tako izognilo vsem neprilic-
kam. O položaju v Mariboru ni poro-
čil, ker ni bilo mogoče dobiti sveže.
V Celju je bila stavka skoraj popola-
na. Stavke so se udeležili vsi državni
nameščenci brez razlike, razven poštar-
jev. Državni železničarji so vozili radi
nekega stavkarskega strojevodje. Vendar
pa se vlaki niso ustavljali v Celju, ama-
pak v Gaberju. Promet torej ni bil
normalen. Vlaki južne železnice niso
vozili. Le delen promet se je vršil med
Ljubljano in Zidanim mostom ter od tu
do Vidma. Kakor se poroča, je bila
prvotno postavljena na kolodvoru ena
strojnica, ki pa so jo takoj odstranili.
Po mestu je ves dan patroliralo voje-
štvo. Red se ni nikjer kalil.
Stavka je končala včeraj o polnoči v
istem redu, kakor je pričela in so se
južni železničarji vrnili zopet na delo.
Na progah stoječi vlaki so že tekom
današnje noči nadaljevali svojo pot,
danes pa se bo vršil že zopet reden
promet.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani,
Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra»,
Odgovorni urednik Fr. Brozovič

Poslano.*
Na dopis v «Strok. Borbi» z dne 30. Ju-
lija izjavljam, da sem bil pri razkladanju
vozov za rudnik soudeležem le pri moki,
kar pa je bilo v dobrobit vsem delavcem.
Kar se tiče moje penzije, mesečnih 16 K,
ki leži opazovalcem tako na srcu, izjav-
ljam, da jim jo radevolje odstopim, ako
si bodo z njo kaj več pomagali, kakor si
morem jaz.
Trbovlje, 2. avgusta 1923.
Janko Stipič

* Za vsebino uredništvo ni odgovorno.

Stavbenik 128
RUD. ROČAK
v Trbovljah
Izvršuje vsa stavbena dela.
Lastno tesarstvo. Izdoločanje stopinj.
Teraco-tiak.
Brezkonkurenčne cene.

TAKO SE BO ZVIŠAL VAŠ PROMET

ako vršite smoteno in dobro premišljeno reklamo potom inseriranja, plakatiranja itd. To je pa mogoče le, ako poverite izvedbo iste podjetju, ki je na podlagi dolgoletnih izkušenj edino zmožno dati nasvete, na podlagi katerih je mogoče uspeh in prihranek denarja. Odpadejo pa tudi nepotrebne skrbi za vodstvo, evidence, nepotrebne pisarije in reklamacije, kajti ravno pri trgovcu je izrek «čas je zlato» vedno na mestu. Ako se hočete o tem prepričati, obrnite se na nas in mi Vam bomo radevolje sestavili brezplačne proračune.

ALOMA COMPANY
anončna in reklamna d. z o. z.

centrala Ljubljana
Konzarčni trg 3

Beograd podružnica
Sremska ulica 9

Cenjenemu učiteljstvu, ki se udeleži učiteljskega kongresa, in slavnemu občinstvu sploh se najtopleje priporočata

restavracija in kavarna Narodnega doma

kjer se dobe vsakovrstna gorka in mrsala jedila in prvo-
vrstna vina po smernih cenah in ob točni postrežbi.

Za obilen obisk in za naklonjenost se vljudo priporoča

Anton Tomšič
restavrater.

4097

Sanitetni podpolkovnik

4032

dr. Rudolf Kobal

ordinira od sedaj naprej za pljučne in notranje
bolezni na Kralja Petra (Slovenskem) trgu št. 2,
II. nadstr., od 1/12. do 1/1. in od 2. do 3. ure pop.

Naznanilo preselitve.

Vljudo naznanjamo cenj. damam, da se je **preselila**
trgovina z damskimi klobuki

Z. GORJANC & K^o.

z Mestnega trga šte. 13

na Sv. Petra cesto šte. 27,

poleg hotela „Tratnika“. — Prosimo cenjene dame še za
nadaljnjo naklonjenost ter beležimo z odličnim spoštovanjem

Z. Gorjanc & K^o., modistka
Sv. Petra cesta šte. 27.

4071

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumenta, planimetre, pantografe,
nivelečne in trasirne letve, merilne trakove, libele, logaritmična raču-
nala, šablone za pisma, trioglate, prizmatična in druga precizna merila;
risalno orodje, risalne stole, aparate za svetli tisk, svetlobna, prozorna
in druge tehniške papirje ima stalno v zalogi

Viljem Sequardt

delavnica za precizno mehaniko

Ljubljana, Šelenburgova ulica šte. 4 (na dvorišču).

Vsa v to stroko spadajoča popravila se izvršujejo točno in solidno.

Trgovina z železnino Breznik & Fritsch

se je z dnem 25. t. m.
preselila v lastno hišo
Štritarjeva ulica št. 7
(prejšnji lokal A. Schuster).

Oglas.

(Nabavka sena i slame.)

Na osnovu naredjenja Komandanta IV. Armijske oblasti E. broj 7.836
od 26. juna o. g. održat će se na niže označene dane u 11 časova pre podne

Prve javne usmene licitacije

za nabavku i isporuku sena i slame i to:

1. Za garnizon ljubljanski 600.000 kg sena i 270.000 kg slame, kod
Intendanture Dravske divizijske oblasti u Ljubljani na dan **22. au-**
gusta tekuće godine.

2. Za garnizon mariborski 600.000 kg sena i 260.000 kg slame, kod
Komande vojnog okruga u Mariboru na dan **20. augusta** tekuće godine.

3. Za garnizon celjski 60.000 kg sena i 40.000 kg slame, kod
Komande vojnog okruga u Celju na dan **18. augusta** tekuće godine.

4. Za garnizon Sl. Bistrica 250.000 kg sena i 90.000 kg slame, kod
Komande mesta Slovenske Bistrice na dan **16. augusta** tekuće godine.

Licitirati se može i za isporuku na manje količine.

Isporuka sena i slame po mesečnim partijama franko magaz (senjak)
Intendantskih slagališta navedenih garnizona do 15. novembra ove godine.
Kaucija 5 %, polaže se u gotovom novcu ili vrijednostnim papirima
po odredbama čl. 88. Zakona o državnom računovodstvu na dan licitacije
do 10 časova pre podne na kasama navedenih Komandata, gdje će se
licitacije održati.

Uslovi, po kojima će se ove licitacije izvršiti, mogu se videti svakog
dana pre i posle podne u kancelarijama označenih Komandata.

Svaki ponudjač (licitant) ima da preda na dan licitacije predsed-
niku komisije pismeno svedočanstvo nadležne trgovačke komore o svojim
preduzimačkim podobnostima kao i uverenje o tome, da je svoju radnju
prijavio poreskim vlastima i platio porez za tekuće tromesečje.

Pozivaju se zainteresovani, da prisustvuju ovim licitacijama.

Iz kancelarije Intendanture Dravske divizijske oblasti

E. broj 10.501 od 7. jula 1923. godine u Ljubljani.

Dr. Breskvar
zopet ordinira.

4095

ALOJZIJ
PAUSCHIN

LJUBLJANA

WOLFOVA ULICA

ZALOGA STEKLA

IN PORCELANA.

—
STEKLO ZA URE,
UMIVALNE IN KU-
HINJSKE GARNI-
TURE IN VSI V TO
STROKO SPADA-
JOČI PREDMETI.

Pri meni se dobivajo
stalno jaki, težki, za-
jamčeno zdravi

konji

za vožnjo najceneje.
Julio Hoffmann, Čako-
vec, Medjimurje, inter-
urbanski telefon št. 31.

KUPIM
SUNE
GOBE

JANEZ
DAGNINO
CELJE

„SLOVENSKE“

Dr. Puher
zobozdravnik
Poljanska cesta 16
ne ordinira
do 19. avgusta.

4096

Velika zaloga 119
porcelana

emajlirana in luksuzna

posoda.

Priporoča se

ANA KUS, Ljubljana,

Realijska cesta 4

(pri trgovini z barvami g. Hauptmann)

4098

Zobozdravnik

dr. Rodoschegg

ne ordinira

do začetka septembra

Prvovrsten
tovorni avtomobil

pettonski

SAURER

generavno popravljen, proda

Oto Peterman

Zagreb, Vinska ulica 50.

Lastne hladilne naprave. — Lastna prodajna mesta v največjih tržiliščih inozemstva

USTRELJENO DIVJAČINO

srno, divje koze, divje prašiče, zajca, fazane, jerebice, kljunače, divje raco

kupuje

venk čes in vsake množice po najvišjih cenah od oddajnih postaj

E. VAJDA, veletrgovina z divjačino

ČAKOVEC, Medjimurje, Jugoslavija

Brzjaviti: VAJDA, ČAKOVČO — Telefon Interurb. šte. 59, 4, 3.

Večje love prevzamemo potom naših organov od lovišč

SOLIDEN IN TOČEN OBRAČUN.

79

TRGOVINA

na obmejni postaji Slovenije z letnim
prometom do 30 milijonov kron

se ugodno proda.

Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „VELETRGOVINA“.

Naročajte in širite

LJUBLJANSKI ZVON

mesečnik za kulturo in prosveto, ki prinaša povesti, pesmi in članke
naših najboljših pesnikov in pisateljev. — Naročnina znaša 90 Din.

Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Naročajte in širite

OBRTNA BANKA V LJUBLJANI.

Vabilo na podpisovanje delnic.

III. emisija delnic.

Izvršuje sklep Občnega zbora delničarjev OBRTNE BANKE v Ljubljani z
dne 18. aprila 1922. je sklenil v to pooblaščen upravni svet na temelju odobrenja
ministrstva za trgovino in industrijo št. VI./3417 z dne 30. junija 1923. provesti
zvišanje delniške glavnice od Din 1.250.000—

na Din 2.000.000—

z izdajo 15.000 novih delnic po nominalnih Din 50— v skupnem znesku
Din 750.000— pod sledečimi pogoji:

1.) Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na vsaki dve stari delnici
eno novo po kurzu Din 50—, prištevši Din 7.50 za stroške in obresti za komad.

Plašči starih delnic se imajo pri podpisovanju predložiti v svrhu odkolekovanja.

2.) Ostalih 2.500 delnic je na razpolago delničarjem, oziroma novim subskri-
bentom po tečaju Din 55— prištevši Din 7.50 za stroške.

3.) Delnice participirajo s polovico kupona na čistem dobičku za leto 1923.

4.) Subskripcija se vrši v času od 15. julija do 15. avgusta 1923. pri

Obrtni banki v Ljubljani in njeni podružnici v Ljutomeru ter pri Ljubljanski

kreditni banki v Ljubljani in njenih podružnicah v Celju, Mariboru, Ptuj, Brežicah in Kranju.

5.) Kurzni dobiček, ki nastane iz izdaje novih delnic, se po odbitku vseh
stroškov in pristojbin pripiše rezervnemu zakladu.

6.) Pravico do repartacije si pridržuje upravni svet in se za nedodeljene
delnice vplačani zneski vrnejo s 6%, obrestmi.

7.) Za uspeh te emisije jamči posebni sindikat.

Upravni svet Obrtne banke v Ljubljani.

3928